

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 1ης Ιουλίου 2009*

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-81/07 έως T-83/07,

Jan Rudolf Maas, υπό την ιδιότητά του ως συνδίκου πτωχεύσεως της KG Holding NV, κάτοικος Ρότερνταμ (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενος από τους G. van der Wal και T. Boesman, δικηγόρους,

προσφεύγων στην υπόθεση T-81/07,

Jan Rudolf Maas και Cornelis van den Bergh, υπό την ιδιότητά τους ως συνδίκων πτωχεύσεως της Klij BV, κάτοικοι Ρότερνταμ, εκπροσωπούμενοι από τους G. van der Wal και T. Boesman, δικηγόρους,

προσφεύγοντες στην υπόθεση T-82/07,

και

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

Jean Leon Marcel Groenewegen, υπό την ιδιότητά του ως συνδίκου πτωχεύσεως της Klij Reïntegratie, κάτοικος Ουτρέχτης (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενος από τους G. van der Wal και T. Boesman, δικηγόρους,

προσφεύγων στην υπόθεση Τ-83/07,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον H. van Vliet,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως 2006/939/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2006, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων που κοινοποίησαν οι Κάτω Χώρες υπέρ της KG Holding NV (ΕΕ L 366, σ. 40),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους Σ. Παπασάββα, προεδρεύοντα, N. Wahl και A. Dittrich (εισηγητή), δικαστές,

γραμματέας: J. Plingers, υπάλληλος διοικήσεως,

II - 2416

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 10ης Δεκεμβρίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1. Γενικό πλαίσιο

- 1 Στο πλαίσιο της αυτονομίσεως των υπηρεσιών επαγγελματικής επανεντάξεως του ολλανδικού Υπουργείου Κοινωνικών Υποθέσεων και Απασχολήσεως, συστάθηκε, την 1η Ιανουαρίου 2002, η KG Holding NV, της οποίας μοναδικός μέτοχος ήταν το Βασίλειο των Κάτω Χωρών.
- 2 Στις 18 Μαΐου 2002, κατόπιν διασπάσεως της KG Holding, συστάθηκαν οι Kliq Reintegratie BV (1 450 εργαζόμενοι) και Kliq Employability BV (200 εργαζόμενοι). Η KG Holding ήταν ο αποκλειστικός κάτοχος των μεριδίων των δύο αυτών εταιριών. Υπήρχε επίσης περιορισμένος αριθμός άλλων θυγατρικών εταιριών μικρού μεγέθους. Κύρια δραστηριότητα των δύο σπουδαιότερων θυγατρικών ήταν η παροχή υπηρεσιών στους τομείς της ευρέσεως εργασίας σε ανέργους, της εντάξεως στην αγορά εργασίας των εργαζομένων με αναπηρίες, της ευρέσεως, για λογαριασμό των εργοδοτών, εργαζομένων δυνάμενων να καταλάβουν κενές θέσεις εργασίας και της ευρέσεως εργασίας εν γένει.

- 3 Λόγω χρηματοοικονομικών προβλημάτων, στο πλαίσιο της εφαρμογής σχεδίου για την αναδιάρθρωση της Kliq Reïntegratie, συστάθηκε, στις 31 Ιουλίου 2003, η Kliq BV. Στη συνέχεια, από 1ης Οκτωβρίου 2003, η Kliq υποκατέστησε την Kliq Reïntegratie σε ορισμένες από τις συμβάσεις της δεύτερης.
- 4 Στις 30 Σεπτεμβρίου 2003, η KG Holding αποφάσισε, ως μοναδικός μέτοχος της Kliq, να εκδώσει 150 000 εταιρικά μερίδια της Kliq, έκαστο με ονομαστική αξία 100 ευρώ και συνολικού ύψους 15 εκατομμυρίων ευρώ, υπό τον όρον ότι το 75 % του ποσού αυτού, δηλαδή 11,25 εκατομμύρια ευρώ, θα αποδεσμευθεί μόνον κατόπιν αιτήματος της Kliq.
- 5 Στις 12 Νοεμβρίου 2003, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ζήτησε την έγκριση της Επιτροπής προκειμένου να χορηγήσει ενίσχυση για τη διάσωση υπό τη μορφή δανείου ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ και εξαμηνιαίας διάρκειας προς την KG Holding, από το οποίο ποσό 9,25 εκατομμύρια ευρώ προορίζονταν για την Kliq και 35,75 εκατομμύρια ευρώ για την Kliq Reïntegratie, προκειμένου να τηρηθούν οι ισχύουσες συμβατικές υποχρεώσεις και να καλυφθούν οι δαπάνες σχεδίου εξυγίανσας.
- 6 Με την από 16 Δεκεμβρίου 2003 απόφασή της (ΕΕ 2004, C 33, σ. 8), η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι η κρατική ενίσχυση την οποία το Βασίλειο των Κάτω Χωρών σκόπευε να χορηγήσει στην KG Holding υπό μορφή δανείου ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ και εξαμηνιαίας διάρκειας μπορούσε να θεωρηθεί συμβατή με την κοινή αγορά.
- 7 Στις 23 Δεκεμβρίου 2003, η KG Holding και η Kliq σύναψαν σύμβαση δανείου ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ. Η σύμβαση αυτή περιείχε ρήτρα απαγορεύουσα στην Kliq τη δυνατότητα συμψηφισμού, ενώ επιτρεπόταν στην KG Holding να συμψηφίζει τα οφειλόμενα βάσει του δανείου ποσά με ενδεχόμενη απαίτηση της Kliq.
- 8 Στις 24 Ιανουαρίου 2004, ο Ολλανδός Υπουργός Οικονομικών αποφάσισε να μετατρέψει το δάνειο ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ που είχε χορηγηθεί στην KG Holding σε ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της ίδιας εταιρίας. Η μετατροπή αυτή επρόκειτο να υλοποιηθεί με τη μετατροπή του δανείου με σκοπό τη διάσωση, το οποίο

είχε χορηγήσει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην KG Holding, σε ίδια κεφάλαια της εταιρίας αυτής και με τη χορήγηση ποσού ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ προερχόμενου από το δάνειο αυτό στην Kliq, καθώς και ποσού ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ προερχόμενου από το ίδιο δάνειο στην Kliq Reïntegratie. Με την από 26 Ιανουαρίου 2004 σχετική κοινοποίηση προς την Επιτροπή, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ζήτησε την έγκριση αυτής της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση. Τον Απρίλιο, τον Αύγουστο και τον Νοέμβριο του 2004, η Επιτροπή ζήτησε συμπληρωματικές διευκρινίσεις.

- 9 Στις 8 Φεβρουαρίου 2005, το Rechtbank Rotterdam (πρωτοδικείο της περιφέρειας του Ρότερνταμ) κήρυξε την KG Holding σε πτώχευση και διόρισε σύνδικο τον J. R. Maas. Στις 9 Φεβρουαρίου 2005, το Rechtbank Utrecht (πρωτοδικείο της περιφέρειας της Ουτρέχτης) κήρυξε την Kliq Reïntegratie σε πτώχευση και διόρισε σύνδικο τον J. L. M. Groenewegen.
- 10 Στις 23 Μαρτίου 2005, η Επιτροπή οργάνωσε σύσκεψη με εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών και των ενδιαφερομένων εταιριών σχετικά με το αίτημα να εγκριθεί η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση.
- 11 Κατόπιν της κηρύξεως της KG Holding σε πτώχευση και των χρηματοοικονομικών δυσχερειών που αντιμετώπιζε η Kliq, η δεύτερη κατάρτισε, στις αρχές του 2005, σχέδιο το οποίο θα καθιστούσε δυνατή τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της. Σκοπός του σχεδίου αυτού ήταν να καταστήσει δυνατή στην KG Holding την πώληση των εταιρικών μεριδίων της Kliq τα οποία κατείχε. Προς τούτο, η Kliq ενήργησε βάσει σχεδίου σταδιακής εφαρμογής, το οποίο προέβλεπε, καταρχάς, την εκ μέρους της KG Holding εκπλήρωση της υποχρεώσεώς της να αποδεσμεύσει τα μερίδια, προβαίνοντας σε συμψηφισμό μεταξύ της υποχρεώσεως αυτής και του δανείου μέχρι ποσού ύψους 9, 25 εκατομμυρίων ευρώ και, ακολούθως, την πώληση των μεριδίων της τα οποία κατείχε η KG Holding.
- 12 Στις 16 Ιουνίου 2005, η Kliq ζήτησε από τον σύνδικο πτωχεύσεως της KG Holding τη συνολική αποδέσμευση του κεφαλαίου που δεν είχε ακόμη αποδεσμευθεί. Ο σύνδικος πτωχεύσεως της KG Holding απέρριψε το αίτημα της Kliq να αποδεσμευθούν τα μερίδια κατόπιν συμψηφισμού μεταξύ της υποχρεώσεως αυτής και του χρέους της Kliq από το δάνειο ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ. Ακολούθως, στις 21 Ιουνίου 2005, η Kliq υπέβαλε αίτημα ενώπιον του rechter-commissaris (εισηγητή δικαστή), δηλαδή του αρμοδίου εθνικού δικαστικού οργάνου, προκειμένου αυτός να υποχρεώσει τον σύνδικο πτωχεύσεως της KG Holding να συνεργασθεί στην υλοποίηση του σχεδίου

σταδιακής εφαρμογής, να προβεί στη μετατροπή και, ακολούθως, στην πώληση των εταιρικών μεριδίων της Kliq με διαγωνισμό. Στις 22 Ιουνίου 2005, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών άσκησε προσφυγή, ζητώντας από τον rechter-commissaris να υποχρεώσει τον σύνδικο να αντιταχθεί με κάθε μέσο στον συμφηφισμό της απαιτήσεως της Kliq έναντι της KG Holding (υποχρέωση αποδεσμεύσεως των εταιρικών μεριδίων) με την απαίτηση της KG Holding έναντι της Kliq (δάνειο ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ). Στις 22 Αυγούστου 2005, ο rechter-commissaris δέχθηκε το αίτημα της Kliq. Έκρινε ότι ο συμφηφισμός και η αποδέσμευση των εταιρικών μεριδίων συνιστούσαν προνόμιο του συνόλου των πιστωτών της KG Holding. Το αίτημα του Βασιλείου των Κάτω Χωρών απορρίφθηκε και ο σύνδικος πτωχεύσεως της KG Holding υποχρεώθηκε να συνεργασθεί στην υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής το οποίο είχε καταρτίσει η Kliq. Κανείς από τους δύο διαδίκους δεν άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής.

- 13 Στις 14 Δεκεμβρίου 2005, η Kliq κηρύχθηκε σε πτώχευση και σύνδικοι διορίστηκαν οι J. R. Maas και C. van den Bergh. Στις 21 Δεκεμβρίου 2005, οι εν λόγω σύνδικοι διέθεσαν αντί 5,5 εκατομμυρίων ευρώ το ενεργητικό της Kliq σε επιχείρηση δραστηριοποιούμενη στην αγορά.

2. Διοικητική διαδικασία

- 14 Στις 5 Αυγούστου 2005, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, κατόπιν της από 26 Ιανουαρίου 2004 κοινοποίησεως εκ μέρους του Βασιλείου των Κάτω Χωρών (ΕΕ C 280, σ. 2). Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή έκρινε ότι η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση την οποία το Βασίλειο των Κάτω Χωρών σκόπευε να χορηγήσει στην KG Holding, κατόπιν μετατροπής του δανείου ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ, πλέον τόκων, σε ίδια κεφάλαια της KG Holding, δεν μπορούσε, προς τα παρόν, να θεωρηθεί σύμφωνη με τις απαιτήσεις που τέθηκαν με την ανακοίνωση της Επιτροπής περί κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ 1999, C 288, σ. 2, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές), η οποία ίσχυε κατά τον χρόνο χορηγήσεως του δανείου με σκοπό τη διάσωση. Η Επιτροπή διατηρούσε, ως εκ τούτου, επιφυλάξεις για το αν η σχεδιαζόμενη αναδιάρθρωση μπορούσε να θεωρηθεί συμβατή με την κοινή αγορά.

- 15 Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών απέστειλε στην Επιτροπή έγγραφο περί της απόψεώς του επί της αποφάσεως αυτής, καθώς και συμπληρωματικά στοιχεία που είχαν ζητηθεί από αυτό το κράτος μέλος, με τις από 29 Σεπτεμβρίου 2005, 13 Ιανουαρίου και 17 Φεβρουαρίου 2006 επιστολές.

3. Προσβαλλόμενη απόφαση

- 16 Στις 19 Ιουλίου 2006, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2006/939/ΕΚ, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων που κοινοποίησαν οι Κάτω Χώρες υπέρ της KG Holding (ΕΕ L 366, σ. 40, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).
- 17 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή αποφάνθηκε, καταρχάς, ότι υφίσταται κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.
- 18 Ακολούθως, η Επιτροπή εξέτασε αν η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση ήταν συμβατή με την κοινή αγορά. Στην αιτιολογική σκέψη 34 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι η KG Holding πληρούσε τις προϋποθέσεις για να θεωρηθεί προβληματική επιχείρηση, κατ' εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών, και ότι, επομένως, μπορούσε να λάβει ενισχύσεις για την αναδιάρθρωση. Η Επιτροπή αποφάνθηκε στη συνέχεια ότι η χορήγηση της ενισχύσεως προϋπέθετε την εφαρμογή σχεδίου αναδιρθρώσεως υποκειμένου στην έγκρισή της (αιτιολογική σκέψη 35 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Στην αιτιολογική σκέψη 36 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι το κοινοποιηθέν από τις ολλανδικές αρχές σχέδιο αναδιρθρώσεως ήταν ελλιπές. Κατά την Επιτροπή, το σχέδιο αναδιρθρώσεως δεν ήταν αποτελεσματικό και δεν μπορούσε να προκαλέσει την απαιτούμενη μετεξέλιξη λόγω της ανεπαρκούς εσωτερικής αποδόσεως σε σχέση με την αναμενόμενη απόδοση επί των ιδίων κεφαλαίων (αιτιολογικές σκέψεις 37 και 38 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

19 Στην αιτιολογική σκέψη 39 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισημαίνει τα εξής:

«Δεδομένου ότι δεν [πληρούνται] οι βασικές [προϋποθέσεις] που προβλέπονται από τις κατευθυντήριες γραμμές για τη χορήγηση ενίσχυσης αναδιάρθρωσης, η Επιτροπή δεν μπορεί να εγκρίνει το σχέδιο αναδιάρθρωσης και συνεπώς δεν μπορεί να επιτραπεί η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση. Για τον λόγο αυτό, ούτε το κοινοποιηθέν μέτρο [μπορεί] να θεωρηθεί συμβατό με την κοινή αγορά [κατά το άρθρο] 87, παράγραφος 3, [στοιχείο] γ', [ΕΚ].»

20 Στο σημείο 6.2.3 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή παραθέτει συμπληρωματικές εκτιμήσεις όσον αφορά τη μετατροπή σε ίδια κεφάλαια του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ που χορηγήθηκε στην Klig, όσον αφορά το δάνειο με σκοπό τη διάσωση ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ που χορηγήθηκε στην Klig Reintegratie, καθώς και τα προγενέστερα δάνεια που χορηγήθηκαν στην KG Holding κατά τη σύστασή της.

21 Όσον αφορά τη μετατροπή σε ίδια κεφάλαια του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ το οποίο χορηγήθηκε στην Klig, η Επιτροπή επισημαίνει, στις αιτιολογικές σκέψεις 43 έως 45 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα εξής:

«(43) Οι ολλανδικές αρχές πληροφόρησαν την Επιτροπή ότι το αρμόδιο ολλανδικό δικαστήριο αποφάσισε, δυνάμει των άρθρων 53 και 69 του ολλανδικού νόμου περί πτωχεύσεων, να μετατρέψει το δάνειο των 9,25 εκατομμυρίων ευρώ σε μετοχικό κεφάλαιο. Η μετατροπή αυτή έγινε στις 22 Αυγούστου 2005. Ως εκ τούτου δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μερική εκτέλεση του κοινοποιηθέντος μέτρου.

(44) Η Επιτροπή υπενθυμίζει στις ολλανδικές αρχές ότι, σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου επί του εθνικού δικαίου, η εκτέλεση της διαλαμβανομένης στην αιτιολογική σκέψη 43 αποφάσεως του εθνικού δικαστηρίου αντίκειται στην απαγόρευση εφαρμογής μέτρου κρατικής ενίσχυσης πριν εγκριθεί από την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 3, [ΕΚ]. Η μετατροπή του δανείου διάσωσης σε μετοχικό κεφάλαιο για την αναδιάρθρωση συνιστά παράνομη ενίσχυση αναδιάρθρωσης. Εξάλλου, [καθόσον] η κοινοποιηθείσα ενίσχυση δεν πληροί τις απαιτήσεις που

προβλέπονται από τις κατευθυντήριες γραμμές, είναι ομοίως ασυμβίβαστο και ένα μέτρο που περιλαμβάνει μερική εκτέλεση της εν λόγω ενίσχυσης. Το γεγονός ότι το μέτρο αυτό τέθηκε σε εφαρμογή κατόπιν διατάξεως εθνικού δικαστηρίου στερείται σημασίας προς τούτο, δεδομένου ότι τα εθνικά δικαστήρια υποχρεούνται, όπως και οι άλλοι εθνικοί φορείς, να τηρούν τις διατάξεις της Συνθήκης.

(45) Η μετατροπή του δανείου διάσωσης ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ που χορηγήθηκε στην [Kliq] κατόπιν απόφασεως του εθνικού δικαστηρίου, πρέπει συνεπώς να εξομοιωθεί με τη χορήγηση [στην Kliq], παράνομης και [ασύμβατης] ενίσχυσης για την αναδιάρθρωση. Καθόσον δεν είναι δυνατή η έγκρισή της, η ενίσχυση αυτή για την αναδιάρθρωση είναι [ασύμβατη προς] την κοινή αγορά.»

22 Όσον αφορά το δάνειο με σκοπό τη διάσωση ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ που χορηγήθηκε στην Kliq Reïntegratie, η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι αυτό δεν μετατράπηκε σε ίδια κεφάλαια, οπότε η επίμαχη ενίσχυση εξακολουθούσε να εξομοιούται με ενίσχυση για τη διάσωση. Με την αιτιολογική σκέψη 50 της προσβαλλομένης απόφασεως, η Επιτροπή ενέκρινε το σχέδιο εκκαθαρίσεως της KG Holding και της Kliq Reïntegratie, οι οποίες κηρύχθηκαν σε πτώχευση, υπό τις δύο ακόλουθες προϋποθέσεις:

«— [Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] να [εγγραφεί] στον σύνδικο ως πιστωτής της [KG Holding] και/ή της [Kliq Reïntegratie] για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας.

— [Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] να μεριμνήσ[ει] ώστε η εταιρία να [τεθεί σε καθεστώς εκκαθαρίσεως] για να παύσει η στρέβλωση του ανταγωνισμού, γεγονός που συνεπάγεται ότι οι δραστηριότητες των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων θα πρέπει να ανασταλούν και ότι τα περιουσιακά τους στοιχεία θα πωληθούν το ταχύτερο δυνατό υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς. Γενικά, όταν μια επιχείρηση πωληθεί στο σύνολό της, η χορηγηθείσα ενίσχυση υπάρχει κίνδυνος να παραχωρηθεί σε εκείνον που αναλαμβάνει την εν λόγω επιχείρηση. Ο κίνδυνος αυτός περιορίζεται αν πωληθούν τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.»

23 Όσον αφορά τα προγενέστερα δάνεια που είχαν χορηγηθεί στην KG Holding κατά τη σύστασή της, η Επιτροπή επισήμανε ότι τα δάνεια αυτά δεν ενέπιπταν στο πλαίσιο των μέτρων ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση και της προκειμένης διαδικασίας (αιτιολογική σκέψη 51 της προσβαλλομένης αποφάσεως). Η Επιτροπή υπογραμμίζει παντως ότι προτίθεται να γνωστοποιήσει την άποψή της, προκειμένου να συμβάλει ώστε να μην υπάρξει εκ νέου αντίθεση μεταξύ των κοινοτικών κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και της εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας από τα αρμόδια δικαστήρια, ιδίως δε όσον αφορά την ενώπιον του ολλανδικού δικαστηρίου διαδικασία, όπως εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 52 έως 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

24 Οι αιτιολογικές σκέψεις 52 έως 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως έχουν ως εξής:

«(52) Σύμφωνα με το κοινοποιηθέν σχέδιο αναδιάρθρωσης, η [KG Holding] θα έπρεπε να επιστρέψει ολοσχερώς, πριν από το 2016, τα παλαιά δάνεια συνολικού ποσού 41 εκατομμυρίων ευρώ, συμπεριλαμβανομένης και της υπό αίρεση πιστωτικής διευκόλυνσης ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ [...] που είχε χορηγήσει το Δημόσιο το 2002, με τους συνήθεις όρους της αγοράς, μετά τη σύσταση της [KG Holding], και η οποία δεν υπάγεται στο πλαίσιο των μέτρων της ενίσχυσης αναδιάρθρωσης.

(53) Τον Φεβρουάριο του 2006, [το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] ενημέρωσε με επιστολή την Επιτροπή ότι οι σύνδικοι [πτωχεύσεως] είχαν ζητήσει από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας των [KG Holding] και [Kliq Reïntegratie], να [υποχρεώσει] το Δημόσιο να προβεί στην καταβολή ολόκληρης της πιστωτικής διευκόλυνσης την οποία είχε παγώσει τον Φεβρουάριο του 2005 [κατόπιν της κηρύξεως της παύσεως πληρωμών] και προκειμένου να κηρυχθούν σε πτώχευση οι [KG Holding] και [Kliq Reïntegratie].

(54) Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη ότι η [υπό κρίση υπόθεση] εμπίπτει στη δικαιοδοσία του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου, το οποίο θα πρέπει να καθορίσει αν η απόφαση του Δημοσίου είναι συμβατή με τη συμφωνία τερματισμού της πιστωτικής διευκόλυνσης.

(55) Η Επιτροπή εκτιμά ότι αν η απόφαση του Δημοσίου είναι συμβατή με τη συμφωνία το αρμόδιο δικαστήριο θα πρέπει να επιβεβαιώσει αυτή την απόφαση και να απορρίψει την αγωγή των συνδίκων. Εντούτοις, στην περίπτωση που το δικαστήριο αποφασίσει ότι, ακόμα και αν έχει τηρήσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, το Δημόσιο θα πρέπει να καταβάλει, στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας, το σύνολο της πιστωτικής διευκόλυνσης στους συνδίκους, η απόφαση αυτή θα μπορούσε να εξομοιωθεί με την χορήγηση νέας κρατικής ενίσχυσης υπέρ των πιστωτών της [KG Holding] και θα πρέπει να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 3, [ΕΚ].»

25 Κατόπιν των προεκτεθέντων, το διατακτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως που εξέδωσε η Επιτροπή έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Η ενίσχυση την οποία χορήγησε το [Βασίλειο των Κάτω Χωρών] υπό μορφή ενίσχυσης αναδιάρθρωσης στην [KG Holding] για ποσό ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ δεν πληροί τις [προϋποθέσεις] που προβλέπονται από τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων, και συνεπώς δεν είναι συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά.

Άρθρο 2

1. [Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών υποχρεούται να λάβει] κάθε αναγκαίο μέτρο ώστε να ανακτήσει από την [KG Holding] και την [Kliq] το [διαλαμβανόμενο στο άρθρο 1] τμήμα της ενίσχυσης, το οποίο η [KG Holding εκχώρησε] στη θυγατρική της [Kliq] υπό μορφή δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ και το οποίο είχε μετατραπεί σε μετοχικό κεφάλαιο, συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών τόκων.

2. Η ανάκτηση γίνεται αμέσως και σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας, εφόσον αυτές επιτρέπουν την άμεση και αποτελεσματική εκτέλεση της [προσβαλλομένης απόφασης].

3. Το προς ανάκτηση ποσό περιλαμβάνει τους τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία ετέθησαν στη διάθεση των [δικαιούχων] οι διάφορες δόσεις μέχρι την ημερομηνία ανάκτησής τους.

4. Οι τόκοι που αναφέρονται στην παράγραφο 3 υπολογίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 9 [και] 11 του κανονισμού (ΕΚ) 794/2004 της Επιτροπής.

Άρθρο 3

[Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] δηλών[-ει] στον σύνδικο κατά την πτωχευτική διαδικασία την ιδιότητά [του] ως πιστωτ[-ή] της [KG Holding] και/ή της Klij Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ. [Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών] μεριμν[-ά] ώστε οι επιχειρήσεις να τεθούν υπό εκκαθάριση ούτως ώστε να τεθεί τέρμα στη στρέβλωση του ανταγωνισμού, γεγονός που συνεπάγεται την [αναστολή] των δραστηριοτήτων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και την πώληση, το ταχύτερο δυνατόν, των περιουσιακών στοιχείων τους υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς.»

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

²⁶ Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Μαρτίου 2007, ο J. R. Maas, υπό την ιδιότητά του ως συνδίκου πτωχεύσεως της KG Holding (στο εξής: προσφεύγων 1), οι J. R. Maas και C. van den Bergh, υπό την ιδιότητά τους ως

συνδίκων της Kliq BV (στο εξής από κοινού: προσφεύγων 2), και ο J. L. M. Groenewegen, υπό την ιδιότητά του ως συνδίκου της Kliq Reïntegratie (στο εξής: προσφεύγων 3), άσκησαν τρεις προσφυγές.

27 Με διάταξη του προέδρου του ογδού τμήματος του Πρωτοδικείου, της 3ης Νοεμβρίου 2008, αποφασίσθηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων T-81/07, T-82/07 και T-83/07 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής απόφασεως, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.

28 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 14 Νοεμβρίου 2008, η Επιτροπή διαβίβασε την από 31 Οκτωβρίου 2008 επιστολή της προς τις ολλανδικές αρχές περί των υποθέσεων T-81/07 και T-82/07. Οι προσφεύγοντες 1 και 2 υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους επί της επιστολής αυτής με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 25 Νοεμβρίου 2008.

29 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικώς τα αιτήματά τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 10ης Δεκεμβρίου 2008.

30 Οι προσφεύγοντες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

31 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει τις προσφυγές

- να καταδικάσει τους προσφεύγοντες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

32 Προς στήριξη των προσφυγών τους, οι προσφεύγοντες προβάλλουν, κατ' ουσία, πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά και νομική πλάνη, ανεπαρκή αιτιολογία της προσβαλλομένης απόφασης, προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος ακρόασης, καθώς και παραβίαση των γενικών αρχών του δικαίου και διάφορες παραβάσεις των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ.

33 Προκειμένου να εξετασθούν οι υπό κρίση προσφυγές, πρέπει να διακριθούν τα διάφορα υπό αμφισβήτηση σκέλη της προσβαλλομένης απόφασης, δηλαδή:

- η πιστωτική διευκόλυνση ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ την οποία χορήγησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην KG Holding και η οποία διαλαμβάνεται στις αιτιολογικές σκέψεις 51 έως 55 της προσβαλλομένης απόφασης

- η κοινοποιηθείσα ενίσχυση για την αναδιάρθρωση ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ, η οποία κρίθηκε ασύμβατη προς την κοινή αγορά βάσει του άρθρου 1 της προσβαλλομένης απόφασης

- η ανάκτηση από τις KG Holding και Kliq του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ που μετατράπηκε σε ίδια κεφάλαια, πλέον τόκων μέχρι της ημερομηνίας ανακτήσεως, κατά το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως
- η ενώπιον του συνδίκου εγγραφή του Βασιλείου των Κάτω Χωρών ως πτωχευτικού πιστωτή της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, προκειμένου να ανακτηθεί τμήμα της ενισχύσεως με σκοπό τη διάσωση, η οποία μεταβιβάσθηκε στην Kliq Reïntegratie, βάσει του άρθρου 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- ³⁴ Ενόψει της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, το Πρωτοδικείο διαβίβασε την έκθεση ακροατηρίου στους διαδίκους πριν τη διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως και τους κάλεσε να υποβάλουν ενδεχόμενες παρατηρήσεις επί της εκθέσεως αυτής είτε αναπτύσσοντας προφορικώς τις απόψεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση είτε υποβάλλοντας εγκαίρως προ της διεξαγωγής της συζητήσεως γραπτές παρατηρήσεις. Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 8 Δεκεμβρίου 2008, οι προσφεύγοντες 1 και 2 υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις επί της εκθέσεως ακροατηρίου. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 10ης Δεκεμβρίου 2008, η Επιτροπή ζήτησε, κατ' ουσίαν, από το Πρωτοδικείο να μη λάβει υπόψη του τις παρατηρήσεις αυτές.
- ³⁵ Πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, η προσφυγή και το υπόμνημα αντικρούσεως μπορούν να συμπληρωθούν από υπόμνημα απαντήσεως του προσφεύγοντος και από υπόμνημα ανταπαντήσεως του καθού. Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες 1 και 2 κατέθεσαν τα δικόγραφα των προσφυγών τους και τα υπομνήματά τους απαντήσεως και δεδομένου ότι η Επιτροπή κατέθεσε τα υπομνήματά της αντικρούσεως και ανταπαντήσεως, όσον αφορά τις υποθέσεις T-81/07 και T-82/07, η έγγραφη διαδικασία περατώθηκε στις 14 Ιανουαρίου 2008. Το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι το από 8 Δεκεμβρίου 2008 υπόμνημα των προσφευγόντων 1 και 2 εκφεύγει, μερικώς, του πλαισίου των παρατηρήσεων επί της εκθέσεως ακροατηρίου. Καθόσον οι διάδικοι δεν έχουν το δικαίωμα να συμπληρώσουν τη δικογραφία μετά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας, το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις των προσφευγόντων 1 και 2 που περιέχονται στο από 8 Δεκεμβρίου 2008 υπόμνημά τους στο μέτρο που οι παρατηρήσεις αυτές εκφεύγουν του πλαισίου των παρατηρήσεων επί της εκθέσεως ακροατηρίου.

2. *Επί του παραδεκτού των προσφυγών των υποθέσεων T-81/07 και T-83/07, όσον αφορά την πιστωτική διευκόλυνση ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ την οποία χορήγησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην KG Holding*

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 36 Η Επιτροπή προβάλλει ένσταση απαραδέκτου όσον αφορά τις αιτιάσεις περί της πιστωτικής διευκόλυνσης. Οι περιλαμβανόμενες στο σκεπτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως κρίσεις της Επιτροπής δεν μπορούν να αποτελέσουν το αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως.
- 37 Οι προσφεύγοντες 1 και 3 ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε νομική πλάνη, αποφαινόμενη, με τις αιτιολογικές σκέψεις 51 έως 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επί πιστωτικής διευκόλυνσης υπό τη μορφή λογαριασμού όψεως, ποσού ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ, η οποία χορηγήθηκε στην KG Holding από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών κατά τη σύσταση της εταιρίας αυτής και η οποία δεν αποτέλεσε αντικείμενο της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας. Επομένως, κατά τους προσφεύγοντες, η Επιτροπή ενήργησε καθ' υπέρβαση των αρμοδιοτήτων της και προσέβαλε τα δικαιώματά τους άμυνας και ακροάσεως, καθώς και τις γενικές αρχές του δικαίου, περιλαμβανομένου του δικαιώματος χρηστής διοικήσεως που προβλέπει το άρθρο 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένώσεως, ο οποίος διακηρύχθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2000 στη Νίκαια (ΕΕ 2000, C 364, σ. 1), και της αρχής της διαφάνειας, ενώ παρέβη και το καθήκον της επιμέλειας.
- 38 Η Επιτροπή εξέτασε, με τις αιτιολογικές σκέψεις 51 έως 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως, την πίστωση που χορήγησε το Δημόσιο, το 2002, στην KG Holding. Πρόκειται για πιστωτική διευκόλυνση υπό μορφή τραπεζικού λογαριασμού όψεως, ποσού 17 εκατομμυρίων ευρώ, συνοδευόμενου από εγγύηση εκ μέρους του Δημοσίου, η οποία χορηγήθηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών το 2002, υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς, και η οποία ζητήθηκε από τους προσφεύγοντες 1 και 3 στο πλαίσιο αστικής δίκης ενώπιον του *Rechtbank Den Haag* (Πρωτοδικείου της περιφέρειας της Χάγης). Χωρίς να αιτιολογήσει την άποψή της συναφώς, η Επιτροπή αποφάνθηκε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι ενδεχόμενη απόφαση εθνικού δικαστηρίου κατά την οποία το Δημόσιο θα όφειλε να εκπληρώσει την αναληφθείσα το 2002 υποχρέωση αυτή, θα ισοδυναμούσε με απόφαση περί χορηγήσεως νέας κρατικής ενισχύσεως, υπέρ των πιστωτών της KG Holding.

- 39 Οι προσφεύγοντες 1 και 3 επισημαίνουν ότι η Επιτροπή ενήργησε καθ' υπέρβαση των αρμοδιοτήτων της, καθόσον αποφάνθηκε επί μέτρου το οποίο αποτελεί αντικείμενο ένδικης διαφοράς ενώπιον εθνικού δικαστηρίου.
- 40 Επιπλέον, η κρίση της Επιτροπής δεν αιτιολογείται επαρκώς όπως επιτάσσει το άρθρο 253 ΕΚ. Η Επιτροπή έκρινε, με την αιτιολογική σκέψη 52 της προσβαλλομένης απόφασης, ότι η πιστωτική διευκόλυνση ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ χορηγήθηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς και ότι δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση. Καθόσον η εκ μέρους του Δημοσίου χορήγηση δανείου σε επιχείρηση δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, η εκδοθείσα βάσει του εθνικού δικαίου απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου να υποχρεωθεί το Δημόσιο να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από σύμβαση, η οποία, κατά τον χρόνο συνάψεώς της, δεν αποτελούσε κρατική ενίσχυση, και να χορηγήσει την πιστωτική διευκόλυνση δεν μπορεί, κατά μείζονα λόγο, να χαρακτηριστεί ως απόφαση χορήγησης νέας κρατικής ενισχύσεως. Μια εμπορική επιχείρηση θα υποχρεωνόταν επίσης, αν βρισκόταν στη θέση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της σχετικά με συμφωνημένη πιστωτική διευκόλυνση.
- 41 Εξάλλου, η πιστωτική διευκόλυνση ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ δεν εντάσσεται στο πλαίσιο της μετατροπής του δανείου με σκοπό τη διάσωση σε ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της KG Holding, η οποία κοινοποιήθηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ.
- 42 Ακόμη και αν το Βασίλειο των Κάτω Χωρών είχε, σε δεδομένη χρονική στιγμή, συμπληρώσει την κοινοποίησή του προσθέτοντας αυτήν την πιστωτική διευκόλυνση, ενδεχόμενο για το οποίο δεν ενημερώθηκαν οι προσφεύγοντες 1 και 3, το ζήτημα αυτό δεν εμπίπτει πάντως στο πλαίσιο του ελέγχου και της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Εν πάση περιπτώσει, στην απόφαση της 5ης Αυγούστου 2005 δεν γίνεται, κατά τους προσφεύγοντες, καμία σχετική μνεία.
- 43 Κατά την αρχή της χρηστής διοικήσεως, την αρχή της διαφάνειας και το καθήκον επιμέλειας απαιτείται να μπορούν να γνωρίζουν σαφώς οι δυνητικώς ενδιαφερόμενοι, βάσει της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, το είδος και το περιεχόμενο του μέτρου που υποβάλλεται σε πιο εμπεριστατωμένο έλεγχο. Το γεγονός ότι η Επιτροπή αποφαινεται, έστω και κατά τρόπο μη δεσμευτικό, επί μέτρου, είτε αυτό συνδέεται με

το αντικείμενο της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας είτε όχι, αντιβαίνει στις αρχές αυτές εφόσον δεν γίνεται μνεία του μέτρου αυτού.

- 44 Αντιθέτως προς ό,τι διατείνεται η Επιτροπή, η πιστωτική διευκόλυνση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του σημείου 5 του παραρτήματος της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 45 Οι προσφεύγοντες 1 και 3 ισχυρίζονται κατ' ουσίαν ότι, με τα σημεία 51 έως 55 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αποφάνθηκε, υποπίπτοντας σε νομική πλάνη, επί της πιστωτικής διευκόλυνσεως ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ και ότι κακώς χαρακτήρισε την πιστωτική αυτή διευκόλυνση ως νέα κρατική ενίσχυση που πρέπει να κοινοποιηθεί σε περίπτωση κατά την οποία το κράτος μέλος πρέπει να καταβάλει το σύνολό της στους συνδίκους πτωχεύσεως. Η κρίση αυτή της Επιτροπής συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων τους άμυνας και ακροάσεως και αντιβαίνει στο καθήκον επιμέλειας που υπέχει η Επιτροπή, καθώς και στις αρχές της χρηστής διοικήσεως και της διαφάνειας.
- 46 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν πρέπει να αποφαινεται, με το σκεπτικό αποφάσεώς της, επί μέτρων που εκφεύγουν του πλαισίου του διατακτικού της αποφάσεως αυτής. Εν προκειμένω, πάντως, αρκεί η διαπίστωση ότι, ανεξαρτήτως του σκεπτικού στο οποίο στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση, μόνον το διατακτικό της μπορεί να παραγάγει έννομες συνέπειες και, ως εκ τούτου, να είναι βλαπτικό. Αντιθέτως, οι εκτιμήσεις που διατυπώνονται στο σκεπτικό αποφάσεως δεν μπορούν να αποτελέσουν, αυτές καθαυτές, αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως. Δεν μπορούν να υπαχθούν στον έλεγχο νομιμότητας που ασκεί ο κοινοτικός δικαστής παρά μόνον καθόσον, ως σκεπτικό βλαπτικής πράξεως, συνιστούν το αναγκαίο έρεισμα για το διατακτικό της πράξεως αυτής (διάταξη του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 2004, C-164/02, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-1177, σκέψη 21) ή, τουλάχιστον, καθόσον το σκεπτικό αυτό δύναται να μεταβάλει την ουσία των αποφασιζόμενων με το διατακτικό της επίμαχης πράξεως (βλ., σχετικώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Νοεμβρίου 2002, T-251/00, Lagardère και Canal+ κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-4825, σκέψη 68, διάταξη του Πρωτοδικείου της 30ής Απριλίου 2007, T-387/04, EnBW κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-1195, σκέψη 127).

47 Εν προκειμένω, όμως, οι εκτιμήσεις της Επιτροπής για την πιστωτική διευκόλυνση, κατά των οποίων βάλλουν οι προσφεύγοντες, δεν αποτελούν το αναγκαίο έρεισμα του διατακτικού της προσβαλλομένης αποφάσεως. Οι εκτιμήσεις αυτές δεν μπορούν να μεταβάλουν την ουσία του διατακτικού. Συγκεκριμένα, καθόσον η Επιτροπή περιορίστηκε να διαπιστώσει, με το διατακτικό αυτό, ότι η ενίσχυση, ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ, που χορήγησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών υπό τη μορφή ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση υπέρ της KG Holding ήταν ασύμβατη προς την κοινή αγορά και ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών όφειλε να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να ανακτήσει από τις KG Holding και Kliq τμήμα της ενισχύσεως ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ και να εγγραφεί ως πτωχευτικός πιστωτής της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, επιβάλλεται η επισήμανση ότι το εν λόγω διατακτικό ουδόλως περιλαμβάνει κρίση της Επιτροπής επί του ζητήματος της πιστωτικής διευκόλυνσεως ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ.

48 Ως εκ τούτου, οι προσφυγές των υποθέσεων T-81/07 και T-83/07 είναι απαράδεκτες καθόσον βάλλουν κατά των αιτιολογικών σκέψεων της προσβαλλομένης αποφάσεως περί της πιστωτικής διευκόλυνσεως ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ.

3. *Επί της ουσίας*

49 Πρέπει να εξετασθούν οι αιτιάσεις περί του αν είναι ασύμβατη προς την κοινή αγορά η κοινοποιηθείσα ενίσχυση για την αναδιάρθρωση ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ (άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η ανάκτηση από την KG Holding και την Kliq του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο μετατράπηκε σε ίδια κεφάλαια, πλέον τόκων μέχρι της ημερομηνίας ανακτήσεώς τους (άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως), η ενώπιον του συνδίκου εγγραφή του Βασιλείου των Κάτω Χωρών ως πτωχευτικού πιστωτή της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie, για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ (άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως), και οι συνέπειες της πτωχεύσεως όσον αφορά την ανάκτηση της κρατικής ενισχύσεως (άρθρα 2 και 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

Επί του αν είναι ασύμβατη προς την κοινή αγορά η κοινοποιηθείσα ενίσχυση για την αναδιάρθρωση ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ (άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως)

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 50 Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή, κατά παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ, δεν απέδειξε ότι η υπό έλεγχο ενίσχυση νόθευε τον ανταγωνισμό και είχε επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Σε κάθε περίπτωση, οι περιλαμβανόμενες στην αιτιολογική σκέψη 23 της προσβαλλομένης αποφάσεως συναφείς κρίσεις της Επιτροπής αιτολογούνται ανεπαρκώς και, ως εκ τούτου, αντιβαίνουν στο άρθρο 253 ΕΚ.
- 51 Όσον αφορά τις κρίσεις που περιλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 23 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η πρώτη περίοδος της αιτιολογικής αυτής σκέψεως, κατά την οποία το γεγονός ότι η KG Holding δραστηριοποιείται αποκλειστικά εντός της ολλανδικής αγοράς δεν αποκλείει ότι η παροχή πλεονεκτήματος στην εταιρία αυτή μπορεί να νοθεύσει ή να απειλήσει να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να έχει επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, συνιστά έναν απλό ισχυρισμό.
- 52 Στη δεύτερη περίοδο της αιτιολογικής σκέψεως 23 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν διευκρινίζει ποιες είναι οι διεθνείς επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους που δραστηριοποιούνται στην ολλανδική αγορά. Επίσης, δεν εξηγεί σε ποιο βαθμό η παρουσία θυγατρικών των επιχειρήσεων αυτών στην ολλανδική αγορά έχει σημασία για να καθοριστεί αν νοθεύεται ουσιαστικά ο ανταγωνισμός ή για να προσδιορισθούν οι συνέπειές του ως προς το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι προσφεύγοντες αμφισβήτησαν τον διεθνή χαρακτήρα των επιχειρήσεων αυτών όσον αφορά την κοινή αγορά.
- 53 Στην τρίτη περίοδο της αιτιολογικής σκέψεως 23 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι φαίνεται να πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του

άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Η Επιτροπή θα έπρεπε, κατά τους προσφεύγοντες, να αποδείξει ότι πράγματι πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές και όχι να περιορισθεί στην εκτίμηση ότι φαίνονται ως πληρούμενες.

- 54 Όσον αφορά τις συνέπειες της μετατροπής του χορηγηθέντος στην KG Holding δανείου, με σκοπό τη διάσωση, σε ενίσχυση για την αναδιάρθρωση, η Επιτροπή έπρεπε να λάβει υπόψη το είδος του επίμαχου δανείου με σκοπό τη διάσωση και της επίμαχης ενισχύσεως.
- 55 Κατά τους προσφεύγοντες 1 και 3, το εγκεκριμένο δάνειο με σκοπό τη διάσωση, ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ, προοριζόταν καταρχάς για την εκκαθάριση της Klij Reïntegratie: 35,75 εκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν από την KG Holding στην Klij Reïntegratie για τη χρηματοδότηση του προγράμματος εθελουσίας εξόδου περίπου 1 000 εργαζομένων, καθώς και για άλλες δαπάνες σχετικές με την εκκαθάριση της Klij Reïntegratie. Το ποσό αυτό δεν μπορεί να επιστραφεί και, επομένως, δεν μπορεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό σε εθνικό επίπεδο ούτε να έχει επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.
- 56 Κατά τον προσφεύγοντα 2, όσον αφορά την Klij, η Επιτροπή δεν προσδιόρισε κατά ποιο τρόπο ο συμψηφισμός των δύο χρεών μπορεί να έχει ουσιώδεις συνέπειες στον ανταγωνισμό και στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Ο συμψηφισμός αυτός έχει στην πράξη ως συνέπεια, σε σχέση με την περίπτωση κατά την οποία δεν θα είχε πραγματοποιηθεί, την παροχή πλεονεκτήματος στην KG Holding και όχι στην Klij.
- 57 Με τα υπομνήματά τους απαντήσεως, οι προσφεύγοντες επισημαίνουν ότι η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασεως αντιβαίνει και προς την από 16 Δεκεμβρίου 2003 απόφαση της Επιτροπής. Με το σημείο 3.2.2 της απόφασεως εκείνης, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν υπήρχαν συνέπειες όσον αφορά τον ανταγωνισμό και το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών ή ότι ήσαν άνευ σημασίας. Επιπροσθέτως, παραπέμποντας στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία υπέχει όσον αφορά την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας διαφέρει ουσιωδώς από την υποχρέωση που υπέχει όσον αφορά την προσβαλλόμενη απόφαση.

- 58 Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να συμπληρώσει εκ των υστέρων την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως. Παραπέμποντας στην απόφαση της Επιτροπής της 23ης Νοεμβρίου 2005 σχετικά με το μέτρο ενισχύσεως N 465/2005 (ΕΕ 2006, C 9, σ. 5), οι προσφεύγοντες φρονούν ότι τα στοιχεία που επικαλείται η Επιτροπή στα υπομνήματά της αντικρούσεως στερούνται σημασίας όσον αφορά το ζήτημα αν το μέτρο ενισχύσεως μπορεί να νόθευσε ή να απειλήσει να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.
- 59 Η Επιτροπή αμφισβητεί την ορθότητα των επιχειρημάτων των προσφευγόντων.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 60 Όσον αφορά το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι προσφεύγοντες βάλλουν, κατά της, ανεπαρκούς κατ' αυτούς, αιτιολογίας όσον αφορά τη στρέβλωση του ανταγωνισμού και τις επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και, αφετέρου, κατά της αναλύσεως της Επιτροπής όσον αφορά τις δύο αυτές προϋποθέσεις.
- 61 Καταρχάς, όσον αφορά την υποχρέωση αιτιολογήσεως, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι η απαιτούμενη κατά το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στο είδος της οικείας πράξεως και από αυτήν πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του οργάνου που εξέδωσε την πράξη, έτσι ώστε να παρέχει στους ενδιαφερομένους τη δυνατότητα να λάβουν γνώση των λόγων για τους οποίους ελήφθη το μέτρο και στο αρμόδιο δικαστήριο τη δυνατότητα να ασκεί τον έλεγχό του (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63, και της 22ας Μαρτίου 2001, C-17/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-2481, σκέψη 35).
- 62 Η τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως και ιδίως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλόμενων λόγων και του συμφέροντος προς παροχή διευκρινίσεων που ενδέχεται να έχουν οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη αφορά άμεσα και ατομικά. Δεν απαιτείται η αιτιολογία να διευκρινίζει

όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο σε σχέση με το γράμμα της, αλλά και σε σχέση με το γενικό πλαίσιο της, καθώς και με το σύνολο των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 16, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 62 απόφαση του Δικαστηρίου Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 36).

- 63 Προκειμένου, ειδικότερα, περί αποφάσεως στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, μολονότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατό να προκύπτει από τις συνθήκες υπό τις οποίες χορηγήθηκε η ενίσχυση ότι αυτή μπορεί να έχει επιπτώσεις στο μεταξύ των κρατών μελών εμπόριο και να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, εντούτοις η Επιτροπή οφείλει τουλάχιστον να εκθέσει τις συνθήκες αυτές στο σκεπτικό της αποφάσεώς της (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Μαρτίου 1985, 296/82 και 318/82, Κάτω Χώρες και Leeuwarder Papierwarenfabriek κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 809, σκέψη 24, της 19ης Οκτωβρίου 2000, C-15/98 και C-105/99, Ιταλία και Sardegna Lines κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-8855, σκέψη 66, και της 28ης Ιανουαρίου 2003, C-334/99, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-1139, σκέψη 59).
- 64 Πρέπει να διευκρινισθεί ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να αποδείξει ότι υφίστανται πράγματι επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και ότι υφίσταται πράγματι στρέβλωση του ανταγωνισμού, αλλά απλώς ότι η ενίσχυση μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο αυτό και να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Απριλίου 2004, C-372/97, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-3679, σκέψη 44). Συναφώς, η έννοια του όρου «επηρεασμός» του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών περιλαμβάνει και την πιθανότητα ενός τέτοιου αποτελέσματος (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Δεκεμβρίου 2005, C-66/02, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-10901, σκέψη 112).
- 65 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή ανέφερε, μεταξύ άλλων, το γεγονός ότι το επίμαχο μέτρο συνίσταται στη μετατροπή σε ίδια κεφάλαια της ενισχύσεως με σκοπό τη διάσωση, ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ, την οποία χορήγησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην KG Holding (αιτιολογικές σκέψεις 8 και 22). Επίσης, η Επιτροπή επισήμανε ότι η χορηγηθείσα στην KG Holding ενίσχυση με σκοπό τη διάσωση και η μετατροπή της σε ίδια κεφάλαια συνεπάγονταν την ύπαρξη πλεονεκτήματος το οποίο δεν θα μπορούσε να αποκτήσει στη χρηματοοικονομική αγορά μια εταιρία που αντιμετωπίζει παρόμοιες δυσχέρειες και βρίσκεται στο χείλος της πτωχεύσεως (αιτιολογική σκέψη 22).

Επιπλέον, η Επιτροπή επισήμανε ότι διεθνείς επιχειρήσεις μικρότερου μεγέθους, όπως η TMP και η Creyff's (θυγατρική της βελγικής Solvus), δραστηριοποιούνταν στην ολλανδική αγορά εντός της οποίας ασκούσε τις δραστηριότητές της και η KG Holding (αιτιολογική σκέψη 23). Ακολούθως, η Επιτροπή έκρινε ότι το επίμαχο πλεονέκτημα φαινόταν να ευνοεί μια επιχείρηση σε σχέση με τις ανταγωνίστριές της, στοιχείο που νόθευε ή απειλούσε να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και επηρέαζε το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών (αιτιολογική σκέψη 23). Όσον αφορά το μέγεθος της KG Holding και της Klij Reïntegratie, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι επιχειρήσεις αυτές απασχολούσαν περίπου 2 000 εργαζομένους (αιτιολογικές σκέψεις 9 και 10) και ότι, την 1η Ιανουαρίου 2002, το εταιρικό κεφάλαιο της KG Holding ανερχόταν σε 73 εκατομμύρια ευρώ (αιτιολογική σκέψη 32).

- 66 Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή παρέθεσε κατά τρόπο επαρκώς σαφή τα πραγματικά περιστατικά και τους νομικούς συλλογισμούς που είχαν συναφώς ουσιώδη σημασία για την οικονομία της προσβαλλομένης αποφάσεως. Με τις επισημάνσεις αυτές, η Επιτροπή παρέθεσε επαρκή στοιχεία προς απόδειξη του ότι η επίμαχη ενίσχυση μπορούσε να επηρεάσει το εμπόριο και τον ανταγωνισμό.
- 67 Η αιτιολογία αυτή καθιστά δυνατό στους προσφεύγοντες και στο Πρωτοδικείο να λάβουν γνώση των λόγων για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι δεν αποκλείεται η επίμαχη πράξη να συνεπάγεται στρέβλωση του ανταγωνισμού και να έχει επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.
- 68 Όσον αφορά τον ισχυρισμό των προσφευγόντων ότι η συναφής αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως αντιβαίνει στο σημείο 3.2.2 της αποφάσεως της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 2003, πρέπει να επισημανθεί ότι αντικείμενο της αποφάσεως εκείνης ήταν η ενίσχυση για τη διάσωση και όχι η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση. Όσον αφορά την προπαρατεθείσα απόφαση της Επιτροπής, της 23ης Νοεμβρίου 2005, σχετικά με το μέτρο ενισχύσεως N 465/2005, σχετικά με την παροχή υπηρεσιών που αφορούσαν παρεπόμενες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, οι προσφεύγοντες δεν διευκρινίζουν κατά ποιο τρόπο η απόφαση αυτή έχει σημασία στην προκειμένη περίπτωση. Εν πάση περιπτώσει, η εν λόγω απόφαση δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση την κρίση ότι η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως ήταν η δέουσα.
- 69 Ως εκ τούτου, οι ισχυρισμοί περί ανεπαρκούς αιτιολογίας πρέπει να απορριφθούν.

- 70 Δεύτερον, όσον αφορά το αν είναι βάσιμη η εκτίμηση της Επιτροπής, η οποία περιλαμβάνεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, περί στρεβλώσεως του ανταγωνισμού και επιπτώσεων στο εμπόριο, πρέπει να εξετασθεί αν η επίμαχη ενίσχυση δύναται να έχει επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και αν νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.
- 71 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι από τη νομολογία προκύπτει ότι οποιαδήποτε χορήγηση ενισχύσεως σε επιχείρηση η οποία ασκεί τις δραστηριότητές της στην κοινοτική αγορά μπορεί να προκαλέσει στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Μαρτίου 2002, T-92/00 και T-103/00, *Diputaci3n Foral de Alava* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1385, σκέψη 72, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 72 Όσον αφορά, καταρχάς, την προϋπόθεση περί στρεβλώσεως του ανταγωνισμού, δεν αμφισβητείται ότι η ενίσχυση για τη διάσωση ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ χορηγήθηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην KG Holding υπό μορφή δανείου και ότι από το ποσό αυτό 9,25 εκατομμύρια ευρώ δόθηκαν ως δάνειο στην Klij, ενώ 35,75 εκατομμύρια ευρώ προορίζονταν για την Klij Reïntegratie προκειμένου αυτή να τηρήσει τις ισχύουσες συμβατικές υποχρεώσεις της και να καλύψει τις δαπάνες σχεδίου εξυγιάνσεως.
- 73 Σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσεως, το χορηγηθέν στην KG Holding δάνειο ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ έπρεπε να μετατραπεί σε ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της εταιρίας αυτής. Η μετατροπή αυτή έπρεπε να πραγματοποιηθεί με την μετατροπή του δανείου με σκοπό τη διάσωση, το οποίο χορήγησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην KG Holding, σε ίδια κεφάλαια της KG Holding, καθώς και με την χορήγηση ποσού ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, προερχομένου από το εν λόγω δάνειο, στην Klij και ποσού ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, προερχομένου από το ίδιο δάνειο, στην Klij Reïntegratie.
- 74 Η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση σκοπούσε να απαλλάξει την KG Holding από το σημαντικό –λαμβανομένου υπόψη του εταιρικού κεφαλαίου της που ανερχόταν, την 1η Ιανουαρίου 2002, σε περίπου 73 εκατομμύρια ευρώ– χρέος ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ. Όσον αφορά την Klij, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την μετατροπή του δανείου ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ σε ίδια κεφάλαια. Η επίμαχη ενίσχυση σκοπούσε να βελτιώσει τα μέσα δράσεως της KG Holding και της Klij και, κατ' επέκταση, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων αυτών.

- 75 Όσον αφορά την *Kliq Reïntegratie*, πρέπει να υπομνησθεί ότι κατά πάγια νομολογία, οι ενισχύσεις που σκοπούν να απαλλάξουν μια επιχείρηση από τις δαπάνες στις οποίες θα έπρεπε φυσιολογικά να υποβληθεί η ίδια στο πλαίσιο της τρέχουσας διαχειρίσεώς της ή των συνήθων δραστηριοτήτων της νοθεύουν, καταρχήν, τους όρους του ανταγωνισμού (βλ., σχετικώς, αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, T-459/93, *Siemens* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1675, σκέψεις 48 και 77, της 30ής Απριλίου 1998, T-214/95, *Vlaamse Gewest* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-717, σκέψη 43, και της 23ης Νοεμβρίου 2006, T-217/02, *Ter Lembeek* κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4483, σκέψη 177). Η σχεδιαζόμενη ενίσχυση για την αναδιάρθρωση σκοπούσε να απαλλάξει την επιχείρηση αυτή από χρέος ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ. Όσον αφορά το επιχείρημα των προσφευγόντων ότι το ποσό των 35,75 εκατομμυρίων ευρώ προοριζόταν για την εκκαθάριση της *Kliq Reïntegratie*, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από την απόφαση της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 2003, προκύπτει ότι το ποσό αυτό προοριζόταν για να διασφαλισθεί η τήρηση των συμβατικών υποχρεώσεων και η κάλυψη των δαπανών του σχεδίου εξυγιάνσεως. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η *Kliq Reïntegratie* επρόκειτο να απαλλαγεί από δαπάνες στις οποίες θα έπρεπε κανονικά να υποβληθεί.
- 76 Όσον αφορά την προϋπόθεση περί επιπτώσεων στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, οσάκις χρηματοοικονομική ενίσχυση χορηγούμενη από το κράτος μέλος ενισχύει τη θέση μιας επιχειρήσεως σε σχέση με άλλες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις στο πλαίσιο του ενδοκοινοτικού εμπορίου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ενίσχυση επηρεάζει το εμπόριο αυτό (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1980, 730/79, *Philip Morris Holland* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 13, σκέψη 11, και της 17ης Ιουνίου 1999, C-75/97, *Βέλγιο* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-3671, σκέψη 47, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 76 απόφαση *Ter Lembeek* κατά Επιτροπής, σκέψη 181).
- 77 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η σχεδιαζόμενη ενίσχυση για την αναδιάρθρωση ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ ενισχύει τη θέση στην ολλανδική αγορά της *KG Holding* και των δύο θυγατρικών της, *Kliq* και *Kliq Reïntegratie*, σε σχέση με τις ανταγωνίστριές τους, μεταξύ των οποίων καταλέγονται, όπως επισημάνθηκε στην αιτιολογική σκέψη 23 της προσβαλλομένης αποφάσεως, διεθνείς επιχειρήσεις, όπως η *TMP* και η *Creyff's*.
- 78 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι προσφεύγοντες αμφισβήτησαν τον διεθνή χαρακτήρα των επιχειρήσεων αυτών όσον αφορά την κοινή αγορά, ισχυριζόμενοι ότι τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων τους περιορίζονταν στο εσωτερικό του Βασιλείου των Κάτω Χωρών. Διαπιστώνεται ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκόμισαν

προς τούτο κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Επομένως, δεν απέδειξαν ότι ήταν ανακριβής η διαπίστωση της Επιτροπής, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι οι οικείες επιχειρήσεις είναι διεθνείς.

- 79 Καθόσον η επίμαχη ενίσχυση ενισχύει τη θέση των προσφευγόντων σε σχέση με άλλες ανταγωνίστριες επιχειρήσεις και ειδικότερα σε σχέση με διεθνείς επιχειρήσεις που παρέχουν παρεμφερείς υπηρεσίες εντός άλλων κρατών μελών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ενίσχυση αυτή έχει επιπτώσεις στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.
- 80 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό, λαμβανομένης υπόψη της προπαρατεθείσας νομολογίας, ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι η επίμαχη ενίσχυση μπορούσε να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να έχει επιπτώσεις στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.
- 81 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι πρέπει να απορριφθούν οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων όσον αφορά το αν η επίμαχη ενίσχυση είναι συμβατή με την κοινή αγορά. Ως εκ τούτου, το αίτημα περί ακυρώσεως του άρθρου 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως είναι αβάσιμο.

Επί της ανακτήσεως από την KG Holding και την Klig του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, πλέον τόκων μέχρι της ημερομηνίας ανακτήσεως (άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως)

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 82 Οι προσφεύγοντες 1 και 2 ισχυρίζονται ότι κακώς η Επιτροπή αποφάνθηκε, με τις αιτιολογικές σκέψεις 43 έως 46 της προσβαλλομένης αποφάσεως, επί της αποδεσμεύσεως των εταιρικών μεριδίων της Klig τα οποία κατείχε η KG Holding, με συμφηφισμό μεταξύ της υποχρεώσεως αποδεσμεύσεως που βάρυνε την KG Holding και του χρέους της Klig προς την πρώτη εταιρία, το οποίο απέρρευε από τη σύμβαση

δανείου. Το ζήτημα αυτό δεν αποτελούσε αντικείμενο της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, της 5ης Αυγούστου 2005. Επομένως, η Επιτροπή ενήργησε καθ' υπέρβαση των αρμοδιοτήτων της και προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας και ακροάσεως των προσφευγόντων, παρέβη δε τις γενικές αρχές του δικαίου, περιλαμβανομένων του δικαιώματος χρηστής διοικήσεως του άρθρου 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, της αρχής της διαφάνειας και του καθήκοντός της επιμέλειας.

83 Ο επίμαχος συμψηφισμός δεν εμπίπτει στο πλαίσιο της μετατροπής του δανείου, με σκοπό τη διάσωση, σε ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της KG Holding, η οποία, στις 26 Ιανουαρίου 2004, κοινοποιήθηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, σύμφωνα με το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

84 Ακόμη και αν το Βασίλειο των Κάτω Χωρών είχε συμπληρώσει την κοινοποίησή του προσθέτοντας αυτόν τον σχεδιαζόμενο συμψηφισμό μεταξύ δύο υποχρεώσεων, ενδεχόμενο για το οποίο δεν ενημερώθηκαν οι προσφεύγοντες 1 και 2, το ζήτημα αυτό δεν εμπίπτει στο πλαίσιο του ελέγχου και της διαδικασίας βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας δεν γίνεται, κατά τους προσφεύγοντες, καμία σχετική μνεία. Αντιθέτως προς ό,τι διατείνεται η Επιτροπή, στο παράρτημα της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας δεν γίνεται μνεία της μετατροπής σε ίδια κεφάλαια.

85 Κατά την αρχή της χρηστής διοικήσεως, την αρχή της διαφάνειας και το καθήκον επιμέλειας απαιτείται να μπορούν να γνωρίζουν σαφώς οι δυνητικώς ενδιαφερόμενοι, βάσει της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, το είδος και το περιεχόμενο του μέτρου που υποβάλλεται σε πιο εμπεριστατωμένο έλεγχο. Το γεγονός ότι η Επιτροπή αποφαινεται, έστω και κατά τρόπο μη δεσμευτικό, επί ενός μέτρου, είτε αυτό συνδέεται με το αντικείμενο της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας είτε όχι, αντιβαίνει στις αρχές αυτές εφόσον δεν γίνεται μνεία του μέτρου αυτού.

86 Με τα υπομνήματά της απαντήσεως, οι προσφεύγοντες 1 και 2 διατείνονται ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή, ουδόλως υφίσταται ζήτημα τροποποίησης κοινοποιηθέντος μέτρου ενισχύσεως αφότου κινήθηκε η διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Λόγω του ότι, κατόπιν της κοινοποίησης της 26ης Ιανουαρίου 2004, η KG Holding κηρύχθηκε σε πτώχευση στις 8 Φεβρουαρίου 2005, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών απώλεσε κάθε έλεγχο επί της KG Holding και των θυγατρικών της, μεταξύ των οποίων οι Kliq Reintegratie και Kliq. Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών κατέστη απλός πιστωτής, χωρίς κανένα δικαίωμα ασκήσεως ελέγχου.

Δεν είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί ο συμψηφισμός αυτός, στον οποίο προέβη μονομερώς η Kliq, ως πράξη του κράτους μέλους ή ως στοιχείο της διαδικασίας που κινήθηκε βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

- 87 Ο προσφεύγων 2 ισχυρίζεται επίσης ότι η Επιτροπή, με τις αιτιολογικές σκέψεις 43 έως 46 της προσβαλλομένης απόφασης, κακώς έκρινε ότι η Kliq έπρεπε να θεωρηθεί δικαιούχος κρατικής ενισχύσεως ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ. Κατά τον προσφεύγοντα, η Επιτροπή έπρεπε να λάβει υπόψη ότι η μετατροπή του δανείου, με σκοπό τη διάσωση, σε ίδια κεφάλαια δεν ήταν δυνατό να καταλογισθεί στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών και, επομένως, δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Η προσβαλλόμενη απόφαση ενέχει νομική πλάνη και/ή πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά και δεν αιτιολογείται επαρκώς, κατά παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και/ή 253 ΕΚ.
- 88 Κατά τον προσφεύγοντα 2, η Επιτροπή εξέτασε το ζήτημα αν υφίσταται κρατική ενίσχυση στο τμήμα της αποφάσεως που φέρει τον τίτλο «Συμβιβασίμο [Συμβατό] της ενίσχυσης με την κοινή αγορά» και όχι στο τμήμα υπό τον τίτλο «Υπαρξη ενίσχυσης».
- 89 Για να εξεταστεί το μέτρο, η Επιτροπή στηρίχθηκε σε εσφαλμένα δεδομένα όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά, όπως προκύπτει ιδίως από την αιτιολογική σκέψη 43 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Αντιθέτως προς ό,τι διατείνεται η Επιτροπή, αποδέκτης της διατάξεως του rechter-commissaris δεν είναι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, αλλά αποκλειστικά ο σύνδικος πτωχεύσεως της KG Holding, ο οποίος δεν είναι δυνατόν να συγκριθεί ή να εξομοιωθεί με το Δημόσιο. Επιπλέον, κακώς ισχυρίζεται η Επιτροπή ότι ο δικαστής υποχρέωσε τις ολλανδικές αρχές να μετατρέψουν το δάνειο σε ίδια κεφάλαια, ενώ αυτός είχε απλώς υποχρεώσει τον σύνδικο της KG Holding να επιτρέψει τον συμψηφισμό που είχε ζητήσει η Kliq.
- 90 Η κήρυξη της KG Holding σε πτώχευση, στις 8 Φεβρουαρίου 2005, μετέβαλε την κατάσταση. Οι πράξεις του συνδίκου της KG Holding, είτε κατόπιν εντολής του rechter-commissaris είτε κατόπιν εγκρίσεώς του, δεν μπορούν να καταλογισθούν στο Δημόσιο. Ο σύνδικος αυτός δεν είναι όργανο του Δημοσίου, δεν ενεργεί στο όνομα του μετόχου (του Δημοσίου), το δε Δημόσιο δεν μπορεί να δώσει οδηγίες στον σύνδικο πτωχεύσεως της KG Holding ή στον rechter-commissaris, ούτε να ασκήσει έλεγχο. Το

καθεστώς του συνδίκου πτωχεύσεως διέπεται από το ολλανδικό πτωχευτικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ δεν έχει εφαρμογή στις πράξεις και αποφάσεις του συνδίκου.

- 91 Επί θεμάτων πτωχεύσεως, ο rechter-commissaris αποτελεί δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 234 ΕΚ.
- 92 Το γεγονός και μόνον ότι μια επιχείρηση του δημόσιου τομέα τελεί υπό κρατικό έλεγχο δεν αρκεί για να καταλογισθούν στο Δημόσιο μέτρα χρηματοοικονομικής υποστήριξης. Απαιτείται επίσης να εξετασθεί αν οι δημόσιες αρχές εμπλέκονται, καθ' οποιονδήποτε τρόπο, στη λήψη των μέτρων αυτών. Λόγω της κηρύξεως σε πτώχευση και του διορισμού του συνδίκου, από της 8ης Φεβρουαρίου 2005 οι οικονομικοί πόροι της KG Holding και της Klij δεν υπόκεινται πλέον διαρκώς σε κρατικό έλεγχο και δεν βρίσκονται, επομένως, στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών. Από την αιτιολογική σκέψη 36 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι οι ολλανδικές αρχές δεν μπόρεσαν σε καμία περίπτωση να παράσχουν τα στοιχεία που ζητήθηκαν.
- 93 Η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου, την οποία επικαλείται η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 44 της προσβαλλομένης αποφάσεως, και το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ δεν δημιουργούν, εν προκειμένω, την παραμικρή υποχρέωση σε βάρος του συνδίκου πτωχεύσεως της KG Holding. Κατά τον προσφεύγοντα 2, ο συμφηφισμός έγινε προς το συμφέρον της ομάδας των πιστωτών της KG Holding. Για αυτόν τον λόγο, ο rechter-commissaris, χωρίς να ενεργήσει κατά παράβαση του κοινοτικού δικαίου, δέχθηκε το αίτημα αυτό, καθόσον η διάταξή του ήταν, αυτή καθαυτή, συμβατή με την κοινή αγορά.
- 94 Με το υπόμνημά του απαντήσεως, ο προσφεύγων 2 επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι ο συμφηφισμός στον οποίο προέβη μονομερώς η Klij ήταν διαφορετικό μέτρο από αυτό που κοινοποίησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών. Το κοινοποιηθέν μέτρο συνίστατο στην απόφαση που επρόκειτο να λάβουν οι ολλανδικές αρχές, περί χορηγήσεως στην KG Holding ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση, μετατρέποντας σε ίδια κεφάλαια το δάνειο με σκοπό τη διάσωση, ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ, πλέον τόκων. Το μέτρο που έλεγξε η Επιτροπή με την

προσβαλλόμενη απόφαση ήταν η διάταξη του rechter-commissaris, με την οποία αυτός υποχρέωσε τον σύνδικο της KG Holding να συνεργασθεί στην υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής που πρότεινε η Κλιq. Τα δύο μέτρα θα έπρεπε να εξετασθούν χωριστά από πλευράς άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ

- 95 Εξάλλου, ο ισχυρισμός της Επιτροπής περί του ότι ο rechter-commissaris είχε τον έλεγχο των οικείων κεφαλαίων είναι ανακριβής. Οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον έχει και το δικαίωμα, σύμφωνα με το εθνικό πτωχευτικό δίκαιο, να προσβάλει πράξη του συνδίκου πτωχεύσεως ενώπιον του rechter-commissaris. Τούτο δεν συνεπάγεται, όμως, ότι η πίστωση είναι στη διάθεση του rechter-commissaris ή ότι τελεί υπό τον έλεγχό του. Τυχόν διαφορετική ερμηνεία θα είχε την απαράδεκτη συνέπεια ότι κάθε μέτρο επιχειρήσεως που λαμβάνεται κατόπιν δικαστικής αποφάσεως θα έπρεπε να θεωρείται ότι χρηματοδοτείται από κρατικούς πόρους και ότι, συνεπώς, πρέπει να καταλογίζεται στο κράτος.
- 96 Όσον αφορά την ανάκτηση των τόκων, οι προσφεύγοντες 1 και 2 ισχυρίζονται ότι κακώς η Επιτροπή έκρινε, στο άρθρο 2, παράγραφος 3, της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών έπρεπε να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάκτηση από τις KG Holding και Κλιq της ενισχύσεως ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, πλέον τόκων, από της ημερομηνίας κατά την οποία οι διάφορες δόσεις της ενισχύσεως διατέθηκαν στους δικαιούχους μέχρι και της ημερομηνίας ανακτήσεώς τους.
- 97 Κατά τους ως άνω προσφεύγοντες, το ολλανδικό πτωχευτικό δίκαιο ορίζει ότι η τοκοφορία του χρέους σταματά από της ημερομηνίας της κηρύξεως της πτωχεύσεως. Προσθέτουν ότι η παράνομη ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί σύμφωνα με τις δικονομικές διατάξεις του εθνικού δικαίου, εφόσον οι εθνικές αυτές διατάξεις καθιστούν δυνατή στην πράξη την ανάκτηση της ενισχύσεως.
- 98 Εθνική νομοθεσία, η οποία προβλέπει ότι τα χρέη επιχειρήσεων που κηρύχθηκαν σε πτώχευση παύουν να είναι τοκοφόρα από την αντίστοιχη ημερομηνία κηρύξεως σε πτώχευση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι καθιστά αδύνατη στην πράξη την ανάκτηση των ενισχύσεων την οποία επιτάσσει το κοινοτικό δίκαιο.

- 99 Κατά τους προσφεύγοντες αυτούς, οι τόκοι που διαλαμβάνονται στο άρθρο 2, παράγραφος 3, της προσβαλλομένης αποφάσεως αφορούν, επομένως, το χρονικό διάστημα μέχρι και την ημερομηνία της κηρύξεως σε πτώχευση της KG Holding και της Kliq, αντιστοίχως, και όχι μέχρι την ημερομηνία ανακτήσεως.
- 100 Με τα υπομνήματά τους απαντήσεως, οι προσφεύγοντες 1 και 2 επισημαίνουν ότι δεν μπορούσαν, πριν την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, να γνωρίζουν ότι η Επιτροπή θα επέβαλε στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών υποχρέωση αντίθετη προς τις διατάξεις του εθνικού δικαίου. Επομένως, δεν παρέβησαν το καθήκον τους επιμέλειας, μη ενημερώνοντας την Επιτροπή για την ύπαρξη της σχετικής διατάξεως του εθνικού δικαίου. Οι διαβουλεύσεις μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 10 ΕΚ, όσον αφορά τη διαδικασία ανακτήσεως, δεν ήταν επαρκείς. Οι προσφεύγοντες επισημαίνουν ότι, εφόσον η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έχει ακυρωθεί ή τροποποιηθεί ως προς το σημείο αυτό, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών υποχρεούται να ανακτήσει τους τόκους μέχρι και την ημερομηνία πραγματικής ανακτήσεως της ενισχύσεως.
- 101 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι δεν υπερέβη τα όρια που τέθηκαν με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας. Οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις, δηλαδή οι επιχειρήσεις του ομίλου Kliq, και τα είδη ενισχύσεως που εξέτασε η Επιτροπή, εν προκειμένω οι ενισχύσεις για τη διάσωση και για την αναδιάρθρωση, δεν μεταβλήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Επιπλέον, στην περίπτωση της Kliq, η σχεδιαζόμενη μετατροπή του χρέους των 9,25 εκατομμυρίων ευρώ σε ίδια κεφάλαια μνημονεύεται στο σημείο 3 του παραρτήματος της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας.
- 102 Η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας δεν μπορούσε να αναφέρει ειδικά το γεγονός ότι το μέτρο αυτό διατάχθηκε από τον rechter-commissaris, δεδομένου ότι το γεγονός αυτό είναι μεταγενέστερο της αποφάσεως.
- 103 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ενίσχυση ήταν παράνομη. Προσθέτει ότι, σε περίπτωση κατά την οποία μια ενίσχυση είναι παράνομη και έχει ήδη κινηθεί η διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ σχετικά με καθεστώς ενισχύσεων, η Επιτροπή δεν οφείλει να επεκτείνει τη διαδικασία οσάκις το οικείο κράτος μέλος τροποποιεί το εν λόγω καθεστώς. Συγκεκριμένα, σε αντίθετη περίπτωση, το κράτος αυτό θα μπορούσε να παρατείνει, κατά τη βούλησή του, την εν λόγω διαδικασία και να καθυστερήσει κατ' αυτόν τον τρόπο την έκδοση της τελικής αποφάσεως.

- 104 Επιπλέον, ούτε οι προσφεύγοντες 1 και 2 ούτε οι εταιρίες των οποίων είναι σύνδικοι πτωχεύσεως υπέβαλαν παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, μολονότι οι ίδιοι οι σύνδικοι ή εκπρόσωποι των εταιριών αυτών παρέστησαν στη συνάντηση της 23ης Μαρτίου 2005 με την Επιτροπή.
- 105 Με τα υπομνήματά της ανταπαντήσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο «debt-for-equity-swap» (συμψηφισμός χρεών με το ενεργητικό εταιρίας) εξαρτάται από τη σύμβαση σχετικά με το δάνειο ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ που θα χορηγούσε η KG Holding στην Klig. Δεν επρόκειτο για μονομερή πράξη της Klig. Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών αντιτάχθηκε στο αίτημα της Klig και ενημέρωσε τον rechter-commissaris ότι, για την μετατροπή του δανείου σε ίδια κεφάλαια με σκοπό τη διάσωση, ήταν αναγκαία η έγκριση της Επιτροπής. Ο rechter-commissaris δεν έλαβε υπόψη την επιχειρηματολογία αυτή. Κατ' αυτόν, εν προκειμένω, σε περίπτωση συμψηφισμού και συνολικής αποδεσμεύσεως των μετοχών, επρόκειτο απλώς για ρύθμιση σχετική με την εφαρμογή, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, εγκεκριμένης ενισχύσεως με σκοπό τη διάσωση.
- 106 Η μετατροπή του δανείου σε ίδια κεφάλαια με σκοπό τη διάσωση, ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, την οποία αποφάσισε ο σύνδικος πτωχεύσεως, αντιβαίνει στο σημείο 3.1 των κατευθυντήριων γραμμών, κατά το οποίο η ενίσχυση για τη διάσωση πρέπει να λάβει τη μορφή εγγυήσεων δανείου ή δανείων, η δε περίοδος αποπληρωμής των δανείων για τη διάσωση δεν πρέπει να υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες από την καταβολή της τελευταίας δόσεως του δανείου στην επιχείρηση. Ο rechter-commissaris δεν ερμήνευσε τις διατάξεις του εθνικού δικαίου σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, μολονότι διέθετε ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την εξέταση του αιτήματος της Klig.
- 107 Κατά την Επιτροπή, η αποδοχή των απόψεων των προσφευγόντων 1 και 2 θα είχε ως συνέπεια ότι, οσάκις ένα κράτος μέλος κοινοποιεί σχέδιο περί ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση και η Επιτροπή κινεί την επίσημη διαδικασία ελέγχου, το γεγονός και μόνον ότι ένα δικαστήριο διατάσσει ακολούθως, χωρίς την έγκρισή της, τη χορήγηση αυτής της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση, αναγκάζει την Επιτροπή να κινεί και δεύτερη επίσημη διαδικασία ελέγχου.
- 108 Αμφισβητώντας τη βασιμότητα των επιχειρημάτων του προσφεύγοντος 2, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, στο σημείο 6.2.3.1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν εξέτασε τις πράξεις της ολλανδικής εκτελεστικής εξουσίας, αλλά την από 22 Αυγούστου 2005 διάταξη του rechter-commissaris. Οι πράξεις του συνδίκου που συντελέστηκαν βάσει

της διατάξεως αυτής καταλογίζονται στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών, διότι συντελέστηκαν κατόπιν εντολής μέλους της ολλανδικής δικαστικής εξουσίας.

- 109 Κατά την Επιτροπή, πρόκειται για κρατικούς πόρους, προερχόμενους ειδικότερα από την εκτελεστική εξουσία του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, υπό μορφή δανείου με σκοπό τη διάσωση, το οποίο έπρεπε, καταρχήν, να αποπληρωθεί στο Δημόσιο. Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών και ειδικότερα η δικαστική εξουσία του έπρεπε να έχει τον έλεγχο των κεφαλαίων αυτών. Αποφάσισε τη μετατροπή του δανείου σε ίδια κεφάλαια.
- 110 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η διάταξη του rechter-commissaris δεν είναι συμβατή με την κοινή αγορά. Ένας πιστωτής δεν θα μετέτρεπε την εκ του δανείου απαίτησή του σε ίδια κεφάλαια μιας προβληματικής επιχειρήσεως. Οι πιθανότητες του να ανακτήσει μέρος της απαιτήσεώς του σε περίπτωση πτωχεύσεως θα μειώνονταν σημαντικά. Η Επιτροπή ισχυρίζεται επίσης ότι η σύμβαση δανείου μεταξύ της KG Holding και της Kliq περιελάμβανε ρήτρα απαγορεύουσα τον συμψηφισμό. Αν ο rechter-commissaris δεν είχε εκδώσει τη διάταξή του, η Kliq δεν θα είχε συνεπώς καμία πιθανότητα να υποχρεώσει την KG Holding να μετατρέψει το δάνειο σε ίδια κεφάλαια.
- 111 Υπάρχει πλούσια νομολογία κατά την οποία οι δικαστικές αποφάσεις μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων.
- 112 Ακόμη και αν η από 22 Αυγούστου 2005 διάταξη του rechter-commissaris δεν συνιστά πράξη καταλογιστέα στο κράτος και, επομένως, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, αυτό δεν μεταβάλλει την κρίση της Επιτροπής ότι το δάνειο ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ έπρεπε να ανακτηθεί. Στην περίπτωση αυτή, θα υφίστατο καταχρηστική εφαρμογή μιας ενισχύσεως κατά την έννοια των άρθρων 14 και 16 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1). Η Επιτροπή ενέκρινε απλώς ενίσχυση με σκοπό τη διάσωση υπό μορφή δανείου με βραχεία περίοδο αποπληρωμής. Το δάνειο αυτό, όμως, μετατράπηκε, χωρίς την έγκρισή της, σε ίδια κεφάλαια από το τέλος Αυγούστου 2005. Αν αυτή η μετατροπή δεν μπορούσε να καταλογισθεί στο κράτος, θα έπρεπε, συνεπώς, να μπορεί να καταλογισθεί σε κάποιον άλλο. Αν συνέβαινε αυτό, το εν λόγω πρόσωπο θα έκανε χρήση της ενισχύσεως κατά τρόπο διαφορετικό από αυτόν που ενέκρινε η Επιτροπή, πράξη που συνιστά καταχρηστική εφαρμογή κρατικής ενισχύσεως.

- 113 Με το υπόμνημά της ανταπαντήσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το περιεχόμενο του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής ισοδυναμούσε με τον «debt-for-equity-swap» που εξέθεσε η Επιτροπή στο σημείο 3 του παραρτήματος της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας. Η διάταξη του rechter-commissaris περί της μετατροπής της ενισχύσεως για τη διάσωση σε ενίσχυση προς αναδιάρθρωση είναι αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο και καταλογιστέα στο κράτος. Εν προκειμένω, δεν πρόκειται για πόρους που κατέστησαν διαθέσιμοι κατόπιν των κερδών που παρουσίασε η Klig, αλλά για πόρους προερχόμενους από δάνειο με σκοπό τη διάσωση που χορηγήθηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών.
- 114 Όσον αφορά την ανάκτηση των τόκων, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ουδείς, και πάντως όχι οι προσφεύγοντες 1 και 2, την ενημέρωσε σχετικά με την ολλανδική νομοθεσία πριν την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ελλείπει των ειδικών αυτών στοιχείων προ της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αδυνατούσε να λάβει υπόψη, κατά την κατάρτιση των αποφάσεως της περί ανακτήσεως, όλες τις δυνάμενες να τύχουν εφαρμογής εθνικές νομοθεσίες.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 115 Οι προσφεύγοντες 1 και 2 ισχυρίζονται, κατ' ουσίαν, ότι ο συμψηφισμός μεταξύ της υποχρέωσης αποδεσμεύσεως των εταιρικών μεριδίων και του δανείου ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ δεν αποτέλεσε αντικείμενο της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας. Κατά την Επιτροπή, ο συμψηφισμός αυτός πρέπει να θεωρηθεί ότι συνιστά μερική καταβολή της κοινοποιηθείσας από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση. Όσον αφορά τους προς ανάκτηση τόκους, οι προσφεύγοντες 1 και 2 υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή κακώς αποφάσισε ότι τόκοι υπολογίζονται μέχρι και την ημερομηνία ανακτήσεως.
- 116 Πρέπει να εξετασθεί καταρχάς αν ο συμψηφισμός μεταξύ της υποχρέωσης αποδεσμεύσεως των εταιρικών μεριδίων και της πιστώσεως ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, ο οποίος έγινε κατόπιν της διατάξεως του rechter-commissaris αποτελεί αντικείμενο της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας.

- 117 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 6 του κανονισμού 659/1999, η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας πρέπει να παρέχει στα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να μετάσχουν κατά τρόπο ουσιαστικό στην επίσημη διαδικασία ελέγχου, κατά την οποία θα έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τα επιχειρήματά τους (απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Απριλίου 2002, T-195/01 και T-207/01, Government of Gibraltar κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-2309, σκέψη 138). Η κατά το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ διαδικασία σκοπεί αποκλειστικά να υποχρεώσει την Επιτροπή να μεριμνήσει ώστε να ενημερωθούν όλα τα δυνητικώς ενδιαφερόμενα πρόσωπα και να τους παράσχει την ευκαιρία να προβάλουν τα επιχειρήματά τους (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, Intermills κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809, σκέψη 17).
- 118 Σύμφωνα με το σημείο 1 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, η διαδικασία αυτή έχει ως αντικείμενο την κοινοποίηση της 26ης Ιανουαρίου 2004, με την οποία το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ανακοίνωσε την πρόθεσή του να χορηγήσει στην KG Holding ενίσχυση για την αναδιάρθρωση. Στο σημείο 15 της εν λόγω αποφάσεως επισημαίνεται ότι το επίμαχο μέτρο σκοπεί στη μετατροπή σε ίδια κεφάλαια της ενισχύσεως για τη διάσωση που είχε χορηγήσει το Δημόσιο στην KG Holding, πλέον τόκων. Η μετατροπή αυτή αποτελεί μέρος του σχεδίου αναδιρθρώσεως, όπως εκτίθεται στο σημείο 10 της εν λόγω αποφάσεως. Σύμφωνα με το σχέδιο αυτό, η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση συνίσταται στην εκ μέρους της KG Holding εκχώρηση στην Klig του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ και, στη συνέχεια, στη μετατροπή του δανείου αυτού σε ίδια κεφάλαια. Αυτό το μέτρο αναδιρθρώσεως διαλαμβάνεται επίσης στο σημείο 3 του παραρτήματος της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας.
- 119 Η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας δεν αναφέρει τον συμψηφισμό μεταξύ της υποχρεώσεως αποδεσμεύσεως των εταιρικών μεριδίων και της πιστώσεως ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ. Πράγματι, η σχετική διάταξη του rechter-commissaris εκδόθηκε στις 22 Αυγούστου 2005, επομένως μετά την έκδοση, στις 5 Αυγούστου 2005, της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να μνημονεύσει τον συμψηφισμό αυτό στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας.
- 120 Ο συμψηφισμός αυτός, ο οποίος έγινε κατόπιν της διατάξεως του rechter-commissaris, πρέπει να διακριθεί από τη μετατροπή του δανείου σε ίδια κεφάλαια με σκοπό τη διάσωση, σύμφωνα με το σχέδιο αναδιρθρώσεως που κοινοποίησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην Επιτροπή.

- 121 Όσον αφορά τον συμψηφισμό αυτό, από τη δικογραφία, ειδικότερα δε από τη διάταξη του rechter-commissaris της 22ας Αυγούστου 2005, προκύπτει ότι αυτός προβλεπόταν από το σχέδιο σταδιακής εφαρμογής που κατάρτισε η Kliq. Κατά το σχέδιο αυτό, η KG Holding έπρεπε να εκπληρώσει την υποχρέωσή της έναντι της Kliq, περί αποδεσμεύσεως των εταιρικών μεριδίων της δεύτερης τα οποία κατείχε, με τον συμψηφισμό αυτό, ενώ τα εταιρικά μερίδια έπρεπε στη συνέχεια να πωληθούν.
- 122 Εν προκειμένω, η Kliq ζήτησε από τον rechter-commissaris, βάσει του άρθρου 69 του Faillissementswet (ολλανδικού νόμου περί πτωχεύσεων), να υποχρεώσει τον σύνδικο της KG Holding να συνεργασθεί στην υλοποίηση αυτού του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής.
- 123 Ο rechter-commissaris, με τη διάταξή του της 22ας Αυγούστου 2005, δέχθηκε το αίτημα της Kliq. Εμμέσως, υποχρέωσε τον σύνδικο της KG Holding να αποδεσμεύσει το σύνολο των μετοχών της Kliq τις οποίες κατείχε η KG Holding και να συμψηφίσει το ποσό αυτό με το τμήμα της ενισχύσεως με σκοπό τη διάσωση, ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο είχε δανείσει η KG Holding στην Kliq.
- 124 Βεβαίως, ο συμψηφισμός αυτός είχε ως αποτέλεσμα να μετατραπεί τμήμα του δανείου με σκοπό τη διάσωση, ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, σε ίδια κεφάλαια της Kliq, δηλαδή είχε το αποτέλεσμα στο οποίο σκοπούσε, μεταξύ άλλων, το σχέδιο αναδιαρθρώσεως το οποίο εξέτασε η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας.
- 125 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο rechter-commissaris δεν διέταξε την υλοποίηση του σχεδίου αναδιαρθρώσεως όπως αυτό κοινοποιήθηκε από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην Επιτροπή.
- 126 Διαπιστώνεται, καταρχάς, ότι αντικείμενο της διατάξεως αυτής, κατά το σημείο της 1.1, ήταν το αίτημα της Kliq, βάσει του άρθρου 69 του Faillissementswet, να υποχρεωθεί ο σύνδικος της KG Holding να συνεργασθεί στην υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής, δηλαδή, πρώτον, στην εκπλήρωση της υποχρέωσης της KG Holding έναντι της Kliq περί αποδεσμεύσεως των μεριδίων με συμψηφισμό μεταξύ της

υποχρέωσης αποδεσμεύσεως και του δανείου, μέχρι ποσού ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, και ακολούθως στην πώληση των εταιρικών μεριδίων της Klig τα οποία κατείχε η KG Holding.

- 127 Επομένως, η διάταξη αυτή δεν αφορούσε μόνον το ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ τμήμα της ενισχύσεως με σκοπό τη διάσωση, αλλά και την υποχρέωση αποδεσμεύσεως των εταιρικών μεριδίων. Συγκεκριμένα, ο επίμαχος συμψηφισμός προϋπέθετε την αποδέσμευση των εταιρικών μεριδίων. Αντιθέτως, η μετατροπή του δανείου σε ίδια κεφάλαια με σκοπό τη διάσωση, όπως προέβλεπε το σχέδιο αναδιαρθρώσεως, αφορούσε αποκλειστικά την ενίσχυση για τη διάσωση. Ως εκ τούτου, το αντικείμενο της διατάξεως διακρίνεται σαφώς από το αντικείμενο του σχεδίου αναδιαρθρώσεως.
- 128 Πρέπει να επισημανθεί, ακολούθως, ότι η διάταξη του rechter-commissaris στηρίζεται αποκλειστικά στο ολλανδικό πτωχευτικό δίκαιο, εν προκειμένω στο άρθρο 69 του Faillissementswet.
- 129 Από τη διάταξη του rechter-commissaris προκύπτει ότι αυτός εξέτασε αν η υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής συνιστούσε πλεονέκτημα για το σύνολο των πιστωτών της KG Holding. Τελικώς, έκρινε ότι η αποδέσμευση του συνόλου των μετοχών της Klig τις οποίες κατείχε η KG Holding και ο συμψηφισμός του ποσού αυτού με τμήμα της ενισχύσεως με σκοπό τη διάσωση, ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, που δάνεισε η KG Holding στην Klig, συνιστούσε τέτοιο πλεονέκτημα.
- 130 Ως εκ τούτου, ο rechter-commissaris δεν αποφάσισε την υλοποίηση του σχεδίου αναδιαρθρώσεως, αλλά του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής, όπως είχε ζητήσει η Klig.
- 131 Επιπλέον, πρέπει να επισημανθεί ότι ο rechter-commissaris δεν είχε ανάμειξη ούτε στην κατάρτιση του σχεδίου αναδιαρθρώσεως ούτε στην αίτηση λήψεως ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση. Υπεύθυνη για αυτά ήταν η εκτελεστική εξουσία. Αυτή ήταν συνεπώς αρμόδια για την εφαρμογή της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση, αν η ενίσχυση εγκρινόταν από την Επιτροπή. Ο rechter-commissaris αποφάνθηκε με τη διάταξή του, ως ανεξάρτητο δικαστικό όργανο, επί του ενεργητικού και του παθητικού

των επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων και το τμήμα της ενισχύσεως για τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, χωρίς να λάβει υπόψη την ενίσχυση για την αναδιάρθρωση που σκόπευαν να χορηγήσουν οι ολλανδικές αρχές και την οποία κοινοποίησαν στην Επιτροπή.

132 Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι, όπως δέχθηκε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά τον χρόνο εκδόσεως της διατάξεως του rechter-commissaris, οι ολλανδικές αρχές δεν σκόπευαν πλέον να εφαρμόσουν το σχέδιο αναδιρθρώσεως, όπως αυτό είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή.

133 Διαπιστώνεται, επιπλέον, ότι οι ολλανδικές αρχές δεν είχαν ανάμειξη στη μετατροπή του τμήματος του δανείου σε ίδια κεφάλαια με σκοπό τη διάσωση. Κατά τη διάταξη του rechter-commissaris και αντιθέτως προς τα διαλαμβανόμενα στις αιτιολογικές σκέψεις 19 και 43 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν υποχρεούται να μετατρέψει το δάνειο σε ίδια κεφάλαια, αλλά ο σύνδικος της KG Holding να συνεργασθεί στη μετατροπή αυτή. Όπως προκύπτει από το υπόμνημά της αντικρούσεως, η Επιτροπή γνώριζε το στοιχείο αυτό κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως. Με το υπόμνημα αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει ότι έκρινε ότι το τμήμα της επίμαχης ενισχύσεως δύναται να καταλογισθεί στο κράτος, για τον λόγο ότι, αν και το μέτρο δεν διατάχθηκε από την ολλανδική εκτελεστική εξουσία, διατάχθηκε πάντως από τον rechter-commissaris.

134 Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτό ότι, εν προκειμένω, η μετατροπή του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, μέσω συμφηψισμού της υποχρεώσεως της KG Holding να αποδεσμεύσει τα εταιρικά μερίδια και του απορρέοντος από τη σύμβαση δανείου χρέους της Kliq έναντι της πρώτης εταιρίας, την οποία μετατροπή διέταξε ο rechter-commissaris, είναι διαφορετικό μέτρο από αυτό που κοινοποίησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών. Η διάταξη του rechter-commissaris αφορούσε το ενεργητικό και το παθητικό της KG Holding και της Kliq, στο οποίο ανήκει και το τμήμα της εγκριθείσας από την Επιτροπή ενισχύσεως με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, ανεξαρτήτως της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση την οποία κοινοποίησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών. Αυτή η μετατροπή μέσω συμφηψισμού δεν υπερβαίνει τα όρια που έθεσε η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας.

135 Βεβαίως, όπως επισήμανε η Επιτροπή, από την απόφαση του Δικαστηρίου, της 18ης Ιουλίου 2007, C-119/05, Lucchini, (Συλλογή 2007, σ. I-6199, σκέψεις 60 και 61), προκύπτει ότι τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να ερμηνεύουν τις διατάξεις του εθνικού δικαίου, στο μέτρο του δυνατού, έτσι ώστε να εφαρμόζονται κατά τρόπο που συμβάλλει στην εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου και ότι έχουν υποχρέωση να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων του κοινοτικού δικαίου, αφήνοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας. Επίσης, όπως ισχυρίστηκε η Επιτροπή, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να μερινά ώστε να μη λάβει απόφαση που θα έχει ως μοναδικό αποτέλεσμα να διευρύνει τον κύκλο των δικαιούχων της παράνομης ενισχύσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 2006, C-368/04, Transalpine Ölleitung in Österreich, Συλλογή 2006, σ. I-9957, σκέψη 57).

136 Πάντως, η υποχρέωση του rechter-commissaris να λάβει υπόψη το κοινοτικό δίκαιο όσον αφορά την ενίσχυση με σκοπό τη διάσωση ουδόλως αναιρεί το γεγονός ότι σε καμία περίπτωση δεν εξέδωσε απόφαση περί χορηγήσεως ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση και ότι η διάταξή του δεν εμπίπτει, συνεπώς, στο πλαίσιο της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας.

137 Όσον αφορά το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η διάταξη του rechter-commissaris δύναται να καταλογισθεί στο κράτος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εν προκειμένω, το ζήτημα δεν είναι αν οι ενέργειες της δικαστικής εξουσίας δύναται να καταλογισθούν στο κράτος (βλ., όσον αφορά το ζήτημα αυτό, απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-224/01, Köbler, Συλλογή 2003, σ. I-10239, σκέψεις 31 έως 33), αλλά, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 43 της προσβαλλομένης αποφάσεως, αν το εθνικό δικαστήριο διέταξε τη χορήγηση της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση, όπως την κοινοποίησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών.

138 Όσον αφορά το επιχείρημα της Επιτροπής ότι δεν υποχρεούται να διευρύνει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, σε περίπτωση κατά την οποία το οικείο κράτος μέλος τροποποιεί την επίμαχη ενίσχυση, πρέπει να επισημανθεί ότι, εν προκειμένω, η διάταξη του rechter-commissaris δεν αφορούσε την κοινοποιηθείσα από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ενίσχυση για την αναδιάρθρωση. Επομένως, δεν πρόκειται, εν προκειμένω, για τροποποίηση της ενισχύσεως αυτής.

139 Εξάλλου, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα που προέβαλε η Επιτροπή επικουρικός, σε περίπτωση κατά την οποία το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η διάταξη του *rechter-commissaris* δεν συνιστά κρατική ενίσχυση, περί του ότι υφίσταται καταχρηστική εφαρμογή της εγκεκριμένης ενισχύσεως με σκοπό τη διάσωση. Συγκεκριμένα, αφενός, η Επιτροπή κίνησε την επίσημη διαδικασία προκειμένου να εξετάσει την κοινοποιηθείσα από το Βασιλείο των Κάτω Χωρών ενίσχυση για την αναδιάρθρωση και όχι την καταχρηστική εφαρμογή της ενισχύσεως για τη διάσωση την οποία είχε εγκρίνει. Αφετέρου, από το σκεπτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν προκύπτει ότι αυτή αφορούσε την καταχρηστική εφαρμογή κρατικής ενισχύσεως.

140 Συνεπώς, η επιχειρηματολογία της Επιτροπής δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

141 Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να ακυρωθεί, χωρίς να απαιτείται να εξετασθούν τα λοιπά επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγοντες 1 και 2 όσον αφορά το τμήμα της ενισχύσεως για τη διάσωση, ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ.

Επί της ενώπιον του συνδίκου πτωχεύσεως εγγραφής του Βασιλείου των Κάτω Χωρών ως πτωχευτικού πιστωτή της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ (άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως)

142 Αυτός ο λόγος ακυρώσεως αφορά την ανάκτηση της ενισχύσεως για τη διάσωση την οποία έλαβε, τελικά, η Kliq Reïntegratie. Οι προσφεύγοντες 1 και 3 βάλλουν κατά της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως και κατά της βασιμότητας της υποχρεώσεως εγγραφής υπό την ιδιότητα του πτωχευτικού πιστωτή της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ.

Επί της αιτιολογίας της προσβαλλομένης απόφασεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

¹⁴³ Όσον αφορά την ενώπιον του συνδίκου εγγραφή του Βασιλείου των Κάτω Χωρών ως πτωχευτικού πιστωτή της KG Holding και/ή της Klij Reintegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, οι προσφεύγοντες 1 και 3 ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως και ότι, συνεπώς, η προσβαλλόμενη απόφαση αιτιολογείται κατά τρόπο μη κατανοητό ή τουλάχιστον ανεπαρκή, κατά παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ και του άρθρου 253 ΕΚ. Από την προσβαλλόμενη απόφαση δεν προκύπτει σαφώς αν η Επιτροπή έκρινε ότι πρόκειται για νόμιμη ή παράνομη ενίσχυση ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ την οποία πρέπει να ανακτήσει το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ή αν έκρινε ότι πρόκειται για ενίσχυση για τη διάσωση, την οποία η Επιτροπή εγκρίνει βάσει της παραγράφου 23, στοιχείο δ', των κατευθυντηρίων γραμμών. Η πρώτη ερμηνευτική εκδοχή μπορεί να συναχθεί από τα άρθρα 1, 2 και 3 της προσβαλλομένης απόφασεως, ενώ οι αιτιολογικές σκέψεις 47 έως 50 και το άρθρο 3 της προσβαλλομένης απόφασεως συνηγορούν υπέρ της δεύτερης ερμηνείας, την οποία όμως αναιρούν το άρθρο 1 και οι αιτιολογικές σκέψεις 39 και 56 της προσβαλλομένης απόφασεως, βάσει των οποίων το κοινοποιηθέν μέτρο δεν μπορεί να θεωρηθεί συμβατό με την κοινή αγορά.

¹⁴⁴ Κατά τους προσφεύγοντες 1 και 3, είναι πιθανόν η Επιτροπή να είχε απλώς πρόθεση να επισημάνει, με το άρθρο 3 της προσβαλλομένης απόφασεως, ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών έπρεπε να ανακτήσει το ποσό του εγκεκριμένου δανείου με σκοπό τη διάσωση από το συμβαλλόμενο μέρος που αυτό σύναψε αποκλειστικά με όρους σύμφωνους με το εθνικό δίκαιο, χωρίς να προσδιορίσει το συμβαλλόμενο αυτό μέρος.

¹⁴⁵ Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα των προσφευγόντων 1 και 3.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 146 Οι προσφεύγοντες 1 και 3 υποστηρίζουν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη όσον αφορά το ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ.
- 147 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως συνιστά ουσιώδη τύπο, ο οποίος πρέπει να διακρίνεται από το ζήτημα αν η προσβαλλόμενη απόφαση είναι βάσιμη, το οποίο αφορά την ουσιαστική νομιμότητα της επίμαχης πράξεως, και ο οποίος πρέπει να πληροί τις απαιτήσεις που έχει θέσει η νομολογία (βλ. σκέψεις 62 και 63 ανωτέρω).
- 148 Εν προκειμένω, στις αιτιολογικές σκέψεις 7 και 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή περιγράφει το πλαίσιο της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση που κοινοποίησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών με την από 26 Ιανουαρίου 2004 επιστολή. Με τις προαναφερθείσες αιτιολογικές σκέψεις, η Επιτροπή επισημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι τον Δεκέμβριο του 2003 ενέκρινε την ενίσχυση για τη διάσωση ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ με δικαιούχο την KG Holding, εν αναμονή σχεδίου αναδιρθώσεως. Με την αιτιολογική σκέψη 14 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, σύμφωνα με το σχέδιο αναδιρθώσεως, η χορηγηθείσα στην KG Holding ενίσχυση για τη διάσωση, από την οποία ποσό ύψους 35 εκατομμυρίων ευρώ χορηγήθηκε ακολούθως στην Kliq Reïntegratie, θα ελάμβανε τη μορφή ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση, με τη μετατροπή της σε ίδια κεφάλαια.
- 149 Με την αιτιολογική σκέψη 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το επίμαχο μέτρο συνίσταται στη μετατροπή σε ίδια κεφάλαια της ενισχύσεως για τη διάσωση που χορήγησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην KG Holding, πλέον τόκων. Αφού εξέτασε, στις αιτιολογικές σκέψεις 30 έως 38 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται προκειμένου να εγκριθεί η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση, η Επιτροπή, με την αιτιολογική σκέψη 39 της αποφάσεως αυτής, έκρινε ότι, καθόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις των κατευθυντηρίων γραμμών για τη χορήγηση της ενισχύσεως, δεν μπορεί να εγκρίνει το σχέδιο αναδιρθώσεως και ότι, ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να εγκρίνει την ενίσχυση για την αναδιάρθρωση. Κατά το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η ενίσχυση για την αναδιάρθρωση δεν είναι συμβατή με την κοινή αγορά.

- 150 Οι αιτιολογικές σκέψεις 47 έως 50 της προσβαλλομένης αποφάσεως αφορούν το τμήμα της ενισχύσεως για τη διάσωση ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ. Στις προαναφερθείσες αιτιολογικές σκέψεις, η Επιτροπή παραθέτει τις προϋποθέσεις για την έγκριση σχεδίου εκκαθαρίσεως, μεταξύ των οποίων και την υποχρέωση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών να εγγραφεί ενώπιον του συνδίκου ως πτωχευτικός πιστωτής της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ. Το άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως προβλέπει την υποχρέωση αυτή καθώς και την υποχρέωση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών να μεριμνήσει ώστε οι οικείες επιχειρήσεις να τεθούν υπό καθεστώς εκκαθαρίσεως προκειμένου να παύσει η στρέβλωση του ανταγωνισμού και, ειδικότερα, να ανασταλούν οι δραστηριότητές τους και να εκποιηθούν το ταχύτερο δυνατό τα περιουσιακά στοιχεία τους υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς.
- 151 Συνεπώς, στο σκεπτικό της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διακρίνει σαφώς την ενίσχυση για τη διάσωση από την ενίσχυση για την αναδιάρθρωση. Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη το πλαίσιο της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση, της οποίας το ποσό ισούται με το ποσό της ενισχύσεως για τη διάσωση. Επιβάλλοντας στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών την υποχρέωση να εγγραφεί ενώπιον του συνδίκου ως πτωχευτικός πιστωτής των εταιριών «[KG Holding] και/ή Kliq Reïntegratie» για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη την περιπλοκότητα της υποθέσεως, όσον αφορά ιδίως την κυριότητα των ενεργητικών των εταιριών αυτών, όπως εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 15 της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 152 Κατά τα λοιπά, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή οργάνωσε, στις 23 Μαρτίου 2005, συνάντηση σχετικά με το αίτημα εγκρίσεως της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση, στην οποία μετείχαν εκπρόσωποι της KG Holding και της Kliq Reïntegratie. Επομένως, το πλαίσιο της προσβαλλομένης αποφάσεως ήταν καθ' όλα γνωστό στις εταιρίες αυτές.
- 153 Από την αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, η οποία περιλαμβάνει, καταρχάς, τις αιτιολογικές σκέψεις με τις οποίες η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις εγκρίσεως της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση και στην οποία παρατίθενται, ακολούθως, συνοπτικά οι συνέπειες που συνάγονται από αυτές τις αιτιολογικές σκέψεις όσον αφορά το τμήμα της ενισχύσεως για τη διάσωση ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, συνάγεται κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της Επιτροπής και, ως εκ τούτου, πληρούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ.

Επί της υποχρέωσης του Δημοσίου να εγγραφεί ως πτωχευτικός πιστωτής της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 154 Οι προσφεύγοντες 1 και 3 επισημαίνουν ότι η Επιτροπή αποφάσισε, κακώς, ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών έπρεπε να εγγραφεί ενώπιον του συνδίκου ως πτωχευτικός πιστωτής της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ.
- 155 Η Επιτροπή, με την από 16 Δεκεμβρίου 2003 απόφασή της, δέχθηκε ότι το ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση της αποχωρήσεως μελών του προσωπικού και για την εξαγορά των μη αναγκαίων συμβάσεων της Kliq Reïntegratie, η οποία θα έπρεπε στη συνέχεια να τεθεί υπό εκκαθάριση, ενδεχόμενο ασύμβατο προς την ανάκτηση του εν λόγω ποσού από την KG Holding και/ή την Kliq Reïntegratie.
- 156 Η Επιτροπή έλαβε γνώση του ότι η Kliq Reïntegratie θα λειτουργούσε, στο πλαίσιο της σχεδιαζόμενης αναδιάρθρωσεως, αποκλειστικά ως επιχείρηση στην οποία θα ρευστοποιούνταν τα μη κερδοφόρα στοιχεία της KG Holding και η οποία θα ετίθετο με τη σειρά της υπό εκκαθάριση, κατόπιν διακανονισμού των διαφόρων χρεών και υλοποιήσεως των προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου των εργαζομένων. Όπως επισήμανε η Επιτροπή στα σημεία 2.1 και 2.4 της από 16 Δεκεμβρίου 2003 αποφάσεώς της, το ποσό των 35,75 εκατομμυρίων ευρώ προοριζόταν για την εξεύρεση χρηματικών μέσων προκειμένου να τηρηθούν οι ισχύουσες συμβατικές υποχρεώσεις και να καλυφθούν οι δαπάνες του σχεδίου εξυγιάνσεως.
- 157 Με τα υπομνήματά τους απαντήσεως, οι προσφεύγοντες 1 και 3 ισχυρίζονται ότι παρέλκει η τροποποίηση των υποχρεώσεων που επιβλήθηκαν στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2003, διότι η απόφαση εκείνη προέβλεπε ήδη τις υποχρεώσεις που θα ίσχυαν σε περίπτωση κατά την οποία η ενίσχυση για τη διάσωση δεν θα μετατρεπόταν σε ενίσχυση για την αναδιάρθρωση ή σε περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή δεν θα ενέκρινε την ενίσχυση για την αναδιάρθρωση. Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της οριοθετήσεως του πεδίου της έρευνας, σύμφωνα με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή έπρεπε να περιορισθεί

στην εξέταση του αιτήματος περί εγκρίσεως της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση και, σύμφωνα με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2003, να διαπιστώσει απλώς ότι, σε περίπτωση μη εγκρίσεως, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών θα όφειλε να αποδείξει ότι αποπληρώθηκε ή αποπληρώνεται το δάνειο με σκοπό τη διάσωση, ή ότι αποτελεί αντικείμενο συμψηφισμού σύμφωνα με το εθνικό πτωχευτικό δίκαιο. Το ζήτημα σε ποιο βαθμό το Βασίλειο των Κάτω Χωρών εκπλήρωσε την υποχρέωση αυτή δεν έπρεπε να αποτελεί αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως. Ο έλεγχος της κοινοποιηθείσας ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση και η διαδικασία που κινήθηκε προς τούτο βάσει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να διακριβωθεί η τήρηση προγενέστερης αποφάσεως και η τήρηση υποχρεώσεων οι οποίες επιβλήθηκαν με αυτή στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών ή οι οποίες στηρίζονται σε αυτήν.

- 158 Ο προσφεύγων 3 προσθέτει ότι, στις 23 Δεκεμβρίου 2003, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών σύναψε με την KG Holding σύμβαση δανείου ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ. Η εταιρία αυτή σύναψε, με τη σειρά της, σύμβαση δανείου ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ με την Kliq Reïntegratie και ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ με την Kliq. Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν καθίσταται πιστωτής της Kliq Reïntegratie ούτε βάσει της συμβάσεως δανείου ούτε βάσει του εθνικού δικαίου.
- 159 Ο προσφεύγων 3 ισχυρίζεται ότι η Kliq Reïntegratie δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως δικαιούχος επιχείρηση. Η Επιτροπή δεν ανέφερε ούτε στην προσβαλλόμενη απόφαση ούτε στην από 16 Δεκεμβρίου 2003 απόφαση περί εγκρίσεως του δανείου με σκοπό τη διάσωση ότι χορηγήθηκε κρατική ενίσχυση στην Kliq Reïntegratie. Τόσο στην απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2003 όσο και στην αιτιολογική σκέψη 24 και στο άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή κάνει λόγο για κρατική ενίσχυση μόνον προς την KG Holding.
- 160 Ο προσφεύγων 3 προσθέτει ότι η Kliq Reïntegratie δεν μπορεί να χαρακτησθεί σε καμία περίπτωση ως δικαιούχος κρατικής ενισχύσεως, δεδομένου ότι, κατά τον χρόνο χορηγήσεως σ' αυτήν του δανείου ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, δεν ασκούσε πλέον καμία οικονομική δραστηριότητα και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Η σύμβαση δανείου μεταξύ της KG Holding και της Kliq Reïntegratie, η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή με την από 16 Δεκεμβρίου 2003 απόφασή της, συνάφθηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2003. Οι δραστηριότητες της Kliq Reïntegratie μεταβιβάσθηκαν στην Kliq από 1ης Οκτωβρίου 2003.

- 161 Η Επιτροπή ανέφερε, στον πίνακα 2 της αποφάσεως της 16ης Δεκεμβρίου 2003, ότι, μολονότι το αντικείμενο του δανείου δεν φαινόταν να περιορίζεται αυστηρά στη συνέχιση της συνήθους δραστηριότητας της KG Holding, θα μπορούσε πάντως να γίνει δεκτό εν προκειμένω ότι επρόκειτο για δάνειο με σκοπό τη διάσωση. Το δάνειο ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ ήταν πράγματι απαραίτητο για να καλυφθούν οι δαπάνες για την αποχώρηση 1 200 εργαζομένων και για την εξαγορά των μη αναγκαίων πλέον συμβάσεων χρηματοδοτικής μισθώσεως και μισθώσεως. Η Επιτροπή προσέθεσε ότι το δάνειο αυτό έπρεπε επίσης να παράσχει στην επιχείρηση τους αναγκαίους χρηματικούς πόρους προκειμένου αυτή να εκπληρώσει τις ισχύουσες συμβατικές υποχρεώσεις της.
- 162 Κατά τον προσφεύγοντα 3, ενδέχεται η Επιτροπή, με το άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως, να σκόπευε απλώς να επισημάνει ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών έπρεπε να εγγραφεί ως πτωχευτικός πιστωτής για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο προερχόταν από το κρατικό δάνειο, ενώπιον του συνδίκου πτωχεύσεως του αντισυμβαλλομένου με τον οποίο είχε συναφθεί η εν λόγω σύμβαση δανείου, δηλαδή της KG Holding. Εντούτοις, ενεγράφη ως πτωχευτικός πιστωτής τόσο ενώπιον του συνδίκου πτωχεύσεως της KG Holding όσο και της Kliq Reïntegratie.
- 163 Με το υπόμνημά του απαντήσεως, ο προσφεύγων 3 επικαλείται το σημείο 9 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, κατά το οποίο η KG Holding έπρεπε να θέσει σε εκκαθάριση την Kliq Reïntegratie, η οποία εμφάνιζε έλλειμμα, και να προβεί στη σύσταση νέας θυγατρικής, της Kliq. Στο πλαίσιο του σχεδίου αναδιαρθρώσεως, εναπέκειτο στην Kliq να καταστήσει εκ νέου βιώσιμη την KG Holding μακροπρόθεσμα. Στο σημείο 10 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή ανέφερε επίσης ότι η Kliq Reïntegratie έπρεπε να τεθεί σε εκκαθάριση προ του τέλους του 2004. Στο διάγραμμα του σημείου 11 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή σημείωσε την ένδειξη «να παύσει τη λειτουργία της» δίπλα από την αναγραφή της Kliq Reïntegratie.
- 164 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι προσφεύγοντες 1 και 3.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 165 Οι προσφεύγοντες 1 και 3 ισχυρίζονται καταρχάς ότι η χρησιμοποίηση του δανείου, με σκοπό τη διάσωση, ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η εκκαθάριση της Kliq Reïntegratie, την οποία προέβλεπε η απόφαση της Επιτροπής της 16ης Δεκεμβρίου 2003, δεν είναι συμβατή με την υποχρέωση να εγγραφεί το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ως πτωχευτικός πιστωτής της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie.
- 166 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από το σημείο 10 των κατευθυντήριων γραμμών, η ενίσχυση για τη διάσωση είναι ως εκ της φύσεώς της μεταβατική. Σύμφωνα με το σημείο 23, στοιχείο δ', των κατευθυντήριων γραμμών, η χορήγηση τέτοιου δανείου πρέπει να συνοδεύεται από τη δέσμευση του κράτους μέλους να διαβιβάσει στην Επιτροπή, εντός εξαμήνης προθεσμίας από της ημερομηνίας εγκρίσεως της ενισχύσεως για τη διάσωση, είτε σχέδιο αναδιαρθρώσεως είτε σχέδιο εκκαθαρίσεως, είτε τέλος τα αποδεικτικά στοιχεία περί αποπληρωμής του δανείου. Κατά το σημείο 25 των κατευθυντήριων γραμμών, η ενίσχυση για τη διάσωση συνιστά εξαιρετική διαδικασία με σκοπό τη συνέχιση της δραστηριότητας της επιχειρήσεως για περιορισμένο χρονικό διάστημα, κατά τη διάρκεια του οποίου θα αξιολογηθούν οι προοπτικές της επιχειρήσεως.
- 167 Συνεπώς, αν δεν κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σχέδιο αναδιαρθρώσεως ή εκκαθαρίσεως, η ενίσχυση για τη διάσωση πρέπει καταρχήν να επιστραφεί. Εν προκειμένω, η επιστροφή διενεργείται, κατά την Επιτροπή, με την εγγραφή πιστώσεως ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ χορηγηθείσας στην KG Holding και/ή στην Kliq Reïntegratie.
- 168 Η απόφαση της Επιτροπής της 16ης Δεκεμβρίου 2003 δεν αποκλείει την ανάκτηση της ενισχύσεως μέσω της εγγραφής αυτής. Από τα σημεία 1 και 2.1 της αποφάσεως αυτής προκύπτει ότι η ενίσχυση χορηγήθηκε με σκοπό τη διάσωση του ομίλου Kliq, δηλαδή της KG Holding και των θυγατρικών της εταιριών Kliq και Kliq Reïntegratie. Στα σημεία 2.1 και 2.4 της αποφάσεως αυτής, η Επιτροπή επισήμανε ότι το ποσό των 35,75 εκατομμυρίων ευρώ προοριζόταν για να τηρηθούν ισχύουσες συμβατικές υποχρεώσεις και για να καλυφθούν οι δαπάνες του σχεδίου εξυγιάνσεως της Kliq Reïntegratie.

- 169 Η Επιτροπή ενέκρινε τη χορήγηση ενισχύσεως για τη διάσωση κατ' εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών. Εξάλλου, στην απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2003 διευκρινίζεται ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεσμεύθηκε, σύμφωνα με το σημείο 23, στοιχείο δ', των κατευθυντήριων γραμμών, να διαβιβάσει σχέδιο αναδιάρθρωσεως ή εκκαθαρίσεως ή τα αποδεικτικά στοιχεία για την πλήρη επιστροφή της ενισχύσεως.
- 170 Κατόπιν των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των προσφευγόντων 1 και 3, ότι η διαλαμβανόμενη στην απόφαση της Επιτροπής της 16ης Δεκεμβρίου 2003 χρησιμοποίηση της ενισχύσεως για τη διάσωση δεν είναι συμβατή με την επιστροφή της.
- 171 Όσον αφορά το επιχείρημα των προσφευγόντων 1 και 3 περί του ότι παρέλκει η προσβαλλόμενη απόφαση, δεδομένου ότι με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2003 προβλέπονταν ήδη οι υποχρεώσεις του Βασιλείου των Κάτω Χωρών σε περίπτωση κατά την οποία η ενίσχυση για τη διάσωση δεν θα μετατρέποταν σε ενίσχυση για την αναδιάρθρωση ή σε περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή δεν θα ενέκρινε την ενίσχυση για την αναδιάρθρωση, πρέπει να επισημανθεί ότι το γεγονός απλώς και μόνον ότι παρέλκει η έκδοση μιας αποφάσεως δεν καθιστά την απόφαση που θα εκδοθεί παράνομη.
- 172 Με τα υπομνήματά τους απαντήσεως, οι προσφεύγοντες 1 και 3 ισχυρίζονται ότι, σύμφωνα με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, η προσβαλλόμενη απόφαση έπρεπε να περιορισθεί στην εξέταση του αιτήματος περί εγκρίσεως της ενισχύσεως για την αναδιάρθρωση και δεν έπρεπε να ρυθμίζει το ζήτημα των υποχρεώσεων σχετικά με την ενίσχυση για τη διάσωση, οι οποίες απορρέουν από την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2003.
- 173 Επιβάλλεται, όμως, η διαπίστωση ότι, με τα δικάγραφα των προσφυγών τους, οι προσφεύγοντες 1 και 3 δεν προέβαλαν λόγο ακυρώσεως αντλούμενο από το ότι η Επιτροπή, στην προσβαλλόμενη απόφαση, αποφαινόμενη επί της ενισχύσεως για τη διάσωση, υπερέβη τα όρια που τέθηκαν με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας. Πρέπει, επομένως, να επισημανθεί ότι, βάλλοντας κατά της προσβαλλόμενης αποφάσεως για τον λόγο ότι η Επιτροπή υπερέβη τα όρια ελέγχου που τέθηκαν με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, οι προσφεύγοντες 1 και 3 προβάλλουν με τα υπομνήματά τους απαντήσεως νέο λόγο ακυρώσεως. Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός, καθόσον δεν συνοδεύεται από καμία εξήγηση δυνάμενη να δικαιολογήσει την όψιμη προβολή του, πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

- 174 Ο προσφεύγων 3 υποστηρίζει επίσης ότι η Kliq Reïntegratie δεν ήταν δικαιούχος της ενισχύσεως και ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν ήταν πιστωτής της. Επιπλέον, κατά τη χορήγηση του δανείου ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, η εταιρία αυτή δεν αποτελούσε πλέον επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.
- 175 Όσον αφορά καταρχάς το επιχείρημα ότι η Kliq Reïntegratie δεν ήταν δικαιούχος της κρατικής ενισχύσεως και ότι το Δημόσιο δεν ήταν πιστωτής της εν λόγω εταιρίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το κοινοτικό δίκαιο, η Επιτροπή, όταν διαπιστώνει ότι κάποιες ενισχύσεις είναι ασύμβατες προς την κοινή αγορά, μπορεί να διατάσσει στο οικείο κράτος μέλος να τις ανακτήσει από τους δικαιούχους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Μαΐου 2003, C-328/99 και C-399/00, Ιταλία και SIM 2 Multimedia κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-4035, σκέψη 65, και της 29ης Απριλίου 2004, C-277/00, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-3925, σκέψη 73), ή, άλλως, από τις επιχειρήσεις που καρπώθηκαν στην πράξη τις ενισχύσεις αυτές (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Ιουλίου 2003, C-457/00, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-6931, σκέψη 55, και προπαρατεθείσα απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 75).
- 176 Η ενίσχυση για τη διάσωση ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ σκοπούσε στη διάσωση του ομίλου Kliq. Το ποσό των 35,75 εκατομμυρίων ευρώ προοριζόταν να παράσχει τα χρηματοοικονομικά μέσα προκειμένου να τηρηθούν οι ισχύουσες συμβατικές υποχρεώσεις και να καλυφθούν οι δαπάνες του σχεδίου εξυγιάνσεως της Kliq Reïntegratie. Η επιχείρηση αυτή έλαβε πράγματι ποσό 35,75 εκατομμυρίων ευρώ προερχόμενο από το δάνειο με σκοπό τη διάσωση που χορηγήθηκε στην KG Holding. Η Kliq Reïntegratie ήταν θυγατρική της KG Holding, η οποία κατείχε το σύνολο του εταιρικού κεφαλαίου της. Επομένως, η KG Holding ήταν απλώς ενδιάμεσος όσον αφορά τη χορήγηση της ενισχύσεως, την οποία καρπώθηκε στην πράξη η Kliq Reïntegratie.
- 177 Συνεπώς, ορθώς έκρινε η Επιτροπή ότι η Kliq Reïntegratie ήταν δικαιούχος της ενισχύσεως ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξετάσει το Πρωτοδικείο αν το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ήταν πιστωτής της εταιρίας αυτής.
- 178 Όσον αφορά το επιχείρημα του προσφεύγοντος 3 ότι, κατά τον χρόνο χορηγήσεως του δανείου ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, η Kliq Reïntegratie δεν μπορούσε πλέον να χαρακτηρίζεται ως επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της επιχειρήσεως περιλαμβάνει κάθε φορέα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος που τον διέπει και του τρόπου χρηματοδότησής του

(βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 23ης Απριλίου 1991, C-41/90, Höfner και Elser, Συλλογή 1991, σ. I-1979, σκέψη 21, και της 19ης Φεβρουαρίου 2002, C-309/99, Wouters κ.λπ., Συλλογή 2002, σ. I-1577, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Από πάγια νομολογία προκύπτει επίσης ότι αποτελεί οικονομική δραστηριότητα κάθε δραστηριότητα η οποία συνίσταται στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε ορισμένη αγορά (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Wouters κ.λπ., σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 179 Η κύρια δραστηριότητα της Kliq Reïntegratie συνίστατο στην παροχή υπηρεσιών στον τομέα της ευρέσεως εργασίας σε ανέργους, της εντάξεως στην αγορά εργασίας των εργαζομένων με αναπηρίες, της ευρέσεως, για λογαριασμό των εργοδοτών, εργαζομένων δυνάμενων να καταλάβουν κενές θέσεις εργασίας και της ευρέσεως εργασίας εν γένει. Λαμβανομένης υπόψη της προπαρατεθείσας στη σκέψη 179 νομολογίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Kliq Reïntegratie ασκούσε οικονομική δραστηριότητα.
- 180 Κατά τον χρόνο χορηγήσεως του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ στην Kliq Reïntegratie, μέσω της συμβάσεως δανείου που σύναψε η εταιρία αυτή με την KG Holding στις 24 Δεκεμβρίου 2003, σύμβαση την οποία ενέκρινε η Επιτροπή με την από 16 Δεκεμβρίου 2003 απόφασή της, η Kliq Reïntegratie δεν είχε κηρυχθεί ακόμη σε πτώχευση. Κατά τον προσφεύγοντα 3, από 1ης Οκτωβρίου 2003, η Kliq υποκατέστησε την Kliq Reïntegratie σε ορισμένες από τις συμβάσεις της δεύτερης, τις οποίες εξαγόρασε στις συνήθεις τιμές της αγοράς, ορίσθηκε νέα διοίκηση, μειώθηκαν οι δαπάνες και ένα μέρος του προσωπικού της Kliq Reïntegratie (500 επί συνόλου 1 450 εργαζομένων) προσλήφθηκε από την Kliq. Ο προσφεύγων 3 προσθέτει ότι, όσον αφορά τους εργαζομένους που δεν προσλήφθηκαν από την Kliq, τέθηκε σε εφαρμογή σχέδιο εξυγιάνσεως, καθώς και πρόγραμμα εθελουσίας εξόδου των εργαζομένων.
- 181 Την 1η Οκτωβρίου 2003, η Kliq Reïntegratie εξακολουθούσε να έχει την ευθύνη για την εκτέλεση των συμβάσεων στις οποίες δεν την είχε υποκαταστήσει η Kliq και απασχολούσε 950 εργαζομένους. Τα χρηματοοικονομικά μέσα για το σχέδιο εξυγιάνσεως κατέστησαν διαθέσιμα μόνο μετά τη σύναψη της συμβάσεως δανείου, στις 24 Δεκεμβρίου 2003. Τέλος, η Kliq Reïntegratie κηρύχθηκε σε πτώχευση δεκαέξι μήνες αφότου η Kliq την υποκατέστησε σε ορισμένες από τις συμβάσεις της, δηλαδή στις 9 Φεβρουαρίου 2005. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν ότι, κατά τον χρόνο χορηγήσεως σ' αυτήν του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ, μέσω της συμβάσεως δανείου που σύναψε με την KG Holding στις 24 Δεκεμβρίου 2003, η Kliq Reïntegratie εξακολουθούσε να ασκεί ακόμη οικονομική δραστηριότητα και μπορούσε να χαρακτηριστεί ως επιχείρηση η οποία ήταν δικαιούχος της ενισχύσεως για τη διάσωση.

182 Ως εκ τούτου, οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων 1 και 3 δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί.

Επί των συνεπειών της κηρύξεως σε πτώχευση όσον αφορά την ανάκτηση της κρατικής ενισχύσεως (άρθρα 2 και 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως)

Επιχειρήματα των διαδίκων

183 Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή αποφάσισε, με τις αιτιολογικές σκέψεις 43 έως 46 και το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ, ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών έπρεπε να ζητήσει από την KG Holding και την Kliq την επιστροφή της χορηγηθείσας ενισχύσεως μέχρι του ποσού των 9,25 εκατομμυρίων ευρώ. Κατά τους προσφεύγοντες, κακώς η Επιτροπή αποφάσισε επίσης, με τις αιτιολογικές σκέψεις 47 έως 50 και το άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, προκειμένου να ανακτήσει την ενίσχυση ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ από την KG Holding και/ή την Kliq Reïntegratie, έπρεπε να εγγραφεί ως πτωχευτικός πιστωτής των δύο εταιριών για το ποσό αυτό. Λόγω της κηρύξεως σε πτώχευση της KG Holding, της Kliq Reïntegratie και της Kliq, η ανάκτηση του ποσού της ενισχύσεως κατέστη αδύνατη και άνευ περιεχομένου, καθόσον η ανάκτηση των ποσών αυτών με την πτωχευτική εγγραφή δεν ήταν πλέον αναγκαία ούτε θα είχε κάποια χρησιμότητα προκειμένου να παύσει η στρέβλωση του ανταγωνισμού.

184 Κατά πάγια νομολογία, μια απόφαση επιβάλλουσα την ανάκτηση ενισχύσεως σκοπεί στην αποκατάσταση του ουσιαστικού ανταγωνισμού, δηλαδή στην αποκατάσταση της καταστάσεως ως είχε προ της χορηγήσεως της ασύμβατης προς την εσωτερική αγορά ενισχύσεως. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται εφόσον ο δικαιούχος επιστρέψει τη χορηγηθείσα παράνομη ενίσχυση, προσαυξημένη με τους τόκους υπερημερίας, δεδομένου ότι κατ' αυτόν τον τρόπο στερείται του πλεονεκτήματος που είχε στην αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του και ότι, ως εκ τούτου, αποκαθίσταται η προτέρα της χορηγήσεως της ενισχύσεως κατάσταση της αγοράς. Εφόσον οι δικαιούχοι επιχειρήσεις δεν δραστηριοποιούνται πλέον στην αγορά αυτή, η ανάκτηση της ενισχύσεως από την πτωχευτική περιουσία δεν είναι, κατά τους προσφεύγοντες, αναγκαία.

- 185 Οι προσφεύγοντες δέχονται ότι, κατά την προπαρατεθείσα στη σκέψη 176 απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, Γερμανία κατά Επιτροπής (σκέψη 85), η ενίσχυση πρέπει να ανακτηθεί με την εγγραφή της πιστώσεως στον πίνακα των απαιτήσεων επί της πτώχευτικής περιουσίας. Εντούτοις, η απόφαση εκείνη παραπέμπει στις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1986, 52/84, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1986, σ. 89), και της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-959), που αφορούν υποθέσεις στις οποίες η δικαιούχος επιχείρηση δεν είχε κηρυχθεί σε πτώχευση κατά τον χρόνο της επίμαχης αποφάσεως και, επομένως, μπορούσε να εξακολουθεί να θεωρείται ως δυναμικώς δραστηριοποιούμενη στην αγορά. Οι υποθέσεις εκείνες πρέπει να διακριθούν από την προκειμένη, στην οποία οι δικαιούχοι επιχειρήσεις δεν δραστηριοποιούνται πλέον στην αγορά, λόγω της κηρύξεώς τους σε πτώχευση.
- 186 Με τα υπομνήματά τους απαντήσεως, οι προσφεύγοντες επισημαίνουν ότι, σε περίπτωση κατά την οποία μια επιχείρηση έχει παύσει πλήρως και οριστικώς την άσκηση των δραστηριοτήτων της, έχει κηρυχθεί σε πτώχευση και έχει τεθεί σε εκκαθάριση, όπως στην περίπτωση της KG Holding, εξυπακούεται ότι οι ανταγωνιστές της δεν βρίσκονται πλέον σε μειονεκτική θέση. Η δικαιούχος επιχείρηση έπαυσε να δραστηριοποιείται στην αγορά και να υφίσταται ως οικονομική οντότητα.
- 187 Οι προσφεύγοντες επικαλούνται τις αποφάσεις της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2002, σχετικά με την κρατική ενίσχυση που χορήγησε η Ιταλία στην Industrie Navali Meccaniche Affini SpA (INMA) (ΕΕ 2003, L 22, σ. 36), και της 7ης Μαΐου 2004, σχετικά με ενίσχυση για την αναδιάρθρωση που χορήγησε η Γερμανία στην Fairchild Dornier GmbH (Dornier) (ΕΕ L 357, σ. 36). Με τις αποφάσεις αυτές, η Επιτροπή έκρινε ότι δεν απαιτείται η ανάκτηση της ενισχύσεως εφόσον η δικαιούχος επιχείρηση έπαυσε να ασκεί τις οικονομικές δραστηριότητές της.
- 188 Οι προσφεύγοντες τονίζουν ότι δεν θέτουν υπό αμφισβήτηση την πάγια νομολογία, που παρατέθηκε στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Οκτωβρίου 2005, T-324/00, CDA Datenträger Albrechts κατά Επιτροπής (Συλλογή 2005, σ. II-4309). Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη, η δικαιούχος επιχείρηση δεν είχε ακόμη κηρυχθεί σε πτώχευση κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της Επιτροπής. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα με τη σκέψη 176 απόφαση Γερμανία κατά Επιτροπής, οι οικονομικές δραστηριότητες της οικείας επιχειρήσεως μεταβιβάστηκαν, κατόπιν της κηρύξεώς της σε πτώχευση, σε θυγατρική επιχείρηση της οποίας κατείχε το σύνολο του εταιρικού κεφαλαίου και επί της οποίας ασκούσε έλεγχο.

189 Η Επιτροπή αμφισβητεί τη βασιμότητα των επιχειρημάτων που προβάλλουν οι προσφεύγοντες.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

190 Οι προσφεύγοντες αμφισβητούν, κατ' ουσία, τη νομιμότητα της κατά τα άρθρα 2, παράγραφος 1, και 3 της προσβαλλομένης απόφασης εντολής ανακτήσεως, λόγω της διαδικασίας κηρύξεως σε πτώχευση και της παύσεως των οικονομικών δραστηριοτήτων.

191 Όσον αφορά, πρώτον, τη διαδικασία κηρύξεως σε πτώχευση, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η KG Holding, η Kliq Reïntegratie και η Kliq κηρύχθηκαν σε πτώχευση, αντιστοίχως, στις 8 Φεβρουαρίου, στις 9 Φεβρουαρίου και στις 14 Δεκεμβρίου 2005, δηλαδή προ της εκδόσεως της προσβαλλομένης απόφασης στις 19 Ιουλίου 2006.

192 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι από τη νομολογία περί επιχειρήσεων δικαιούχων ενισχύσεως οι οποίες κηρύσσονται ακολούθως σε πτώχευση προκύπτει ότι η αποκατάσταση της προτέρα καταστάσεως και η εξάλειψη της στρεβλώσεως του ανταγωνισμού που οφειλόταν στις παρανόμως χορηγηθείσες ενισχύσεις μπορούν να επέλθουν, καταρχήν, με την εγγραφή στο παθητικό της υπό εκκαθάριση επιχειρήσεως υποχρεώσεως περί επιστροφής των οικείων ενισχύσεων, εκτός αν οι ενισχύσεις αυτές ωφέλησαν άλλη επιχείρηση (βλ. προπαρατεθείσα στη σκέψη 189 απόφαση CDA Datenträger Albrechts κατά Επιτροπής, σκέψη 101 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

193 Κατά τη νομολογία αυτή, το γεγονός και μόνον ότι η επιχείρηση κηρύχθηκε σε πτώχευση δεν αναιρεί καταρχήν την ανάγκη ανακτήσεως της ενισχύσεως (βλ. επίσης, σχετικώς, την προπαρατεθείσα στη σκέψη 176 απόφαση Ιταλία και SIM 2 Multimedia κατά Επιτροπής, σκέψεις 53 έως 55).

- 194 Όσον αφορά, δεύτερον, την παύση των οικονομικών δραστηριοτήτων των οικείων επιχειρήσεων, πρέπει να υπομνησθεί ότι η νομιμότητα μιας σχετικής με κρατικές ενισχύσεις αποφάσεως πρέπει να εκτιμάται βάσει των στοιχείων που είχε στη διάθεσή της η Επιτροπή κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως αυτής (προπαρατεθείσα στη σκέψη 176 απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, Γερμανία κατά Επιτροπής, σκέψη 39), δηλαδή εν προκειμένω στις 19 Ιουλίου 2006.
- 195 Διαπιστώνεται ότι οι προσφεύγοντες δεν υπέβαλαν καμία παρατήρηση στην Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία. Πάντως, οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων δεν είναι अपαράδεκτοι, απλώς και μόνον για τον λόγο ότι δεν προβλήθηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία. Η ενεργητική νομιμοποίηση προσώπου να προσβάλει μια πράξη δεν μπορεί να περιορισθεί απλώς και μόνον επειδή το εν λόγω πρόσωπο, ενώ είχε τη δυνατότητα, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, να υποβάλει παρατηρήσεις επί εκτιμήσεως γνωστοποιηθείσας κατά την έναρξη της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ και περιληφθείσας στην προσβαλλόμενη απόφαση, δεν το έπραξε (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1996, T-380/94, AUIFFASS και AKT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-2169, σκέψη 64, και της 30ής Απριλίου 1998, T-16/96, Cityflyer Express κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-757, σκέψη 39).
- 196 Όσον αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες της KG Holding, από τις αιτιολογικές σκέψεις 19 και 20 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι οι ολλανδικές αρχές απέστειλαν δύο επιστολές στην Επιτροπή, τον Σεπτέμβριο του 2005 και τον Φεβρουάριο του 2006, για να την ενημερώσουν για την εξέλιξη της διαδικασίας κηρύξεως σε πτώχευση της KG Holding. Όσον αφορά την Kliq, από την αιτιολογική σκέψη 20 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι τον Ιανουάριο του 2006 οι ολλανδικές αρχές απέστειλαν επιστολή στην Επιτροπή για να της γνωστοποιήσουν ότι η Kliq κηρύχθηκε σε πτώχευση στις 14 Δεκεμβρίου 2005 και ότι είχε κινηθεί η δέουσα διαδικασία. Από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή είχε λάβει επιπλέον στοιχεία όσον αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες της KG Holding και της Kliq κατόπιν της κηρύξεώς τους σε πτώχευση. Επομένως, δεν είναι δυνατό να προσάπτεται στην Επιτροπή ότι έκρινε, κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η διαδικασία κηρύξεως σε πτώχευση δεν είχε ολοκληρωθεί και ότι οι οικείες επιχειρήσεις δεν είχαν παύσει να υφίστανται.
- 197 Όσον αφορά τις οικονομικές δραστηριότητες της Kliq Reïntegratie, από τις αιτιολογικές σκέψεις 19 και 20 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι οι ολλανδικές αρχές απέστειλαν δύο επιστολές στην Επιτροπή, τον Σεπτέμβριο του 2005 και τον Φεβρουάριο του 2006, για να την ενημερώσουν για την εξέλιξη της διαδικασίας κηρύξεως σε πτώχευση της Kliq Reïntegratie. Από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή έλαβε παραιτέρω στοιχεία σχετικά με τις οικονομικές δραστηριότητες της

Kliq Reïntegratie κατόπιν της κηρύξεώς της σε πτώχευση. Από τις σκέψεις 179 έως 182 ανωτέρω δεν προκύπτει ότι, παρόλο που η Kliq υποκατέστησε την Kliq Reïntegratie σε ορισμένες από τις συμβάσεις της, από 1ης Οκτωβρίου 2003, η δεύτερη εταιρία εξακολουθούσε να ασκεί οικονομική δραστηριότητα κατά τον χρόνο συνάψεως της συμβάσεως δανείου ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ τον Δεκέμβριο του 2003. Η επιχείρηση αυτή κηρύχθηκε σε πτώχευση δεκαέξι μήνες αφότου η Kliq την υποκατέστησε σε ορισμένες από τις συμβάσεις της, δηλαδή στις 9 Φεβρουαρίου 2005. Η Επιτροπή γνώριζε ότι, σύμφωνα με το σχέδιο αναδιαρθρώσεως, η Kliq Reïntegratie έπρεπε να παύσει τις δραστηριότητές της. Πάντως, το στοιχείο αυτό δεν σημαίνει ότι η επιχείρηση έπαυσε πράγματι τις δραστηριότητές της στις 19 Ιουλίου 2006.

198 Από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι τα στοιχεία που προσκόμισαν σχετικώς οι ολλανδικές αρχές ήταν αποσπασματικού χαρακτήρα, οπότε η Επιτροπή θα όφειλε να ζητήσει από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών συμπληρωματικά στοιχεία σχετικά με την οικονομική κατάσταση των οικείων επιχειρήσεων (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Απριλίου 1994, C-324/90 και C-342/90, Γερμανία και Pleuger Worthington κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-1173, σκέψη 29). Συνεπώς, η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι το γεγονός και μόνον της κηρύξεως σε πτώχευση των οικείων επιχειρήσεων δεν συνεπαγόταν ότι αυτές είχαν παύσει να υφίστανται.

199 Κατά τα λοιπά, αντιθέτως προς ό,τι διατείνονται οι προσφεύγοντες, από τη δικογραφία δεν προκύπτει ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι επιχειρήσεις είχαν παύσει πλήρως και οριστικώς να ασκούν τις οικονομικές τους δραστηριότητες.

200 Όσον αφορά τον ισχυρισμό των προσφευγόντων ότι η ανάκτηση της επίμαχης ενισχύσεως είναι αδύνατη, πρέπει να υπομνησθεί, αφενός, ότι απλώς και μόνον η κήρυξη σε πτώχευση των επιχειρήσεων που είναι δικαιούχοι ενισχύσεως δεν συνεπάγεται ότι η ανάκτηση της ενισχύσεως καθίσταται αδύνατη και, αφετέρου, ότι το οικείο κράτος μέλος μπορεί να εγγράψει την πίστωσή του στο παθητικό των επιχειρήσεων αυτών. Πρέπει να προστεθεί, εξάλλου, ότι ενδεχόμενες δυσχέρειες, διαδικαστικής ή άλλης φύσεως, όσον αφορά την εκτέλεση της προσβαλλομένης πράξεως δεν επηρεάζουν τη νομιμότητά της (βλ., σχετικώς, προπαρατεθείσα στη σκέψη 186 απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1990, Βέλγιο κατά Επιτροπής, σκέψεις 62 και 63, και απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 2008, C-214/07, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2008, σ. I-8357, σκέψη 46). Σε περίπτωση κατά την οποία ανακύπτουν δυσχέρειες, η Επιτροπή και το κράτος μέλος οφείλουν, βάσει του κανόνα που επιβάλλει στα κράτη μέλη και στα κοινοτικά όργανα αμοιβαίο καθήκον αгаστικής συνεργασίας και ο οποίος διατυπώνεται ειδικά στο άρθρο 10 ΕΚ, να

συνεργασθούν καλόπιστα για να υπερβούν τις δυσχέρειες τηρώντας πλήρως τις διατάξεις της Συνθήκης και ιδίως εκείνες που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 12 Μαΐου 2005, C-415/03, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 2005, σ. I-3875, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 201 Οι προσφεύγοντες επικαλέσθηκαν τις προπαρατεθείσες προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2002 και της 7ης Μαΐου 2004, προς απόδειξη του παράνομου χαρακτήρα της προσβαλλομένης απόφασης. Αρκεί, συναφώς, η διαπίστωση ότι κάθε περίπτωση κρατικής ενισχύσεως πρέπει να εκτιμάται χωριστά από το Πρωτοδικείο. Οι αποφάσεις τις οποίες επικαλούνται οι προσφεύγοντες αφορούν ειδικές περιπτώσεις και δεν έχουν καμία σχέση με την υπό κρίση υπόθεση, συνεπώς στερούνται εν προκειμένω σημασίας.
- 202 Ως εκ τούτου, οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων πρέπει να απορριφθούν.
- 203 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, πρέπει να ακυρωθεί το άρθρο 2 της προσβαλλομένης απόφασης και να απορριφθούν οι προσφυγές κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 204 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Πάντως, οσάκις οι ηττηθέντες διάδικοι είναι περισσότεροι του ενός, το Πρωτοδικείο αποφασίζει για την κατανομή των εξόδων. Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

205 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, κατά δίκαια εκτίμηση των διατάξεων αυτών, πρέπει να αποφασισθεί ότι, καθόσον οι προσφεύγοντες 1 και 2 ηττήθηκαν μερικώς ως προς τα αιτήματά τους, ο προσφεύγων 1 φέρει τα έξοδά του για την υπόθεση T-81/07 και ο προσφεύγων 2 τα έξοδά του για την υπόθεση T-82/07. Δεδομένου ότι ο προσφεύγων 3 ηττήθηκε ως προς όλα τα αιτήματά του, πρέπει να καταδικασθεί στα έξοδά του για την υπόθεση T-83/07, καθώς και στα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή στο πλαίσιο της ίδιας υποθέσεως. Η Επιτροπή φέρει τα έξοδά της για τις υποθέσεις T-81/07 και T-82/07.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (όγδοο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Ακυρώνει το άρθρο 2 της απόφασεως 2006/939/ΕΚ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 2006, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων που κοινοποίησαν οι Κάτω Χώρες υπέρ της KG Holding NV.**
- 2) **Απορρίπτει τις προσφυγές κατά τα λοιπά.**
- 3) **Ο Jan Rudolf Maas, υπό την ιδιότητά του ως συνδίκου πτωχεύσεως της KG Holding NV, φέρει τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε για την υπόθεση T-81/07.**
- 4) **Οι Jan Rudolf Maas και Cornelis van den Bergh, υπό την ιδιότητά τους ως συνδίκων πτωχεύσεως της Kliq BV, φέρουν τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν για την υπόθεση T-82/07.**

- 5) Ο Jean Leon Marcel Groenewegen, υπό την ιδιότητά του ως συνδίκου πτωχεύσεως της Klij Reïntegratie, φέρει, πέραν των εξόδων του για την υπόθεση T-83/07, τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή στο πλαίσιο της υποθέσεως T-83/07.
- 6) Η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά της έξοδα στις υποθέσεις T-81/07 και T-82/07.

Παπασάββας

Wahl

Dittrich

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο την 1η Ιουλίου 2009.

(υπογραφές)

Πίνακας περιεχομένων

Ιστορικό της διαφοράς	II - 2417
1. Γενικό πλαίσιο	II - 2417
2. Διοικητική διαδικασία	II - 2420
3. Προσβαλλόμενη απόφαση	II - 2421
Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων	II - 2426
Σκεπτικό	II - 2428
1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις	II - 2429
2. Επί του παραδεκτού των προσφυγών των υποθέσεων T-81/07 και T-83/07, όσον αφορά την πιστωτική διευκόλυνση ύψους 17 εκατομμυρίων ευρώ την οποία χορήγησε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών στην KG Holding	II - 2430
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2430
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2432
3. Επί της ουσίας	II - 2433
Επί του αν είναι ασύμβατη προς την κοινή αγορά η κοινοποιηθείσα ενίσχυση για την αναδιάρθρωση ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ (άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως)	II - 2434
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2434
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2436
Επί της ανακτήσεως από την KG Holding και την Kliq του δανείου με σκοπό τη διάσωση ύψους 9,25 εκατομμυρίων ευρώ, πλέον τόκων μέχρι της ημερομηνίας ανακτήσεως (άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως)	II - 2441
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2441
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2449
Επί της ενώπιον του συνδίκου πτωχεύσεως εγγραφής του Βασιλείου των Κάτω Χωρών ως πτωχευτικού πιστωτή της KG Holding και/ή της Kliq Reïntegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ (άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως)	II - 2455
II - 2474	

Επί της αιτιολογίας της προσβαλλομένης απόφασεως	II - 2456
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2456
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2457
Επί της υποχρέωσης του Δημοσίου να εγγραφεί ως πτωχευτικός πιστωτής της KG Holding και/ή της Kliq Reintegratie για ποσό ύψους 35,75 εκατομμυρίων ευρώ	II - 2459
— Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2459
— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2462
Επί των συνεπειών της κηρύξεως σε πτώχευση όσον αφορά την ανάκτηση της κρατικής ενισχύσεως (άρθρα 2 και 3 της προσβαλλομένης απόφασεως)	II - 2466
Επιχειρήματα των διαδίκων	II - 2466
Εκτίμηση του Πρωτοδικείου	II - 2468
Επί των δικαστικών εξόδων	II - 2471